

Život Cirkvi

Ročník 18

38/2011

Benedikt XVI. v rodnom Nemecku

Pápež pred modlitbou Anjel Pána: Evanjelium zmenilo svet a mení ho stále

Vatikán (18. augusta, RV) – Na nádvorí Apoštolského paláca v Castel Gandolfe sa v nedeľu 18. septembra zhromaždilo niekoľko tisíc pútnikov, aby si vypočuli príhovor pápeža Benedikta XVI. a pomodlili sa poludňajšiu modlitbu Anjel Pána. Svätý Otec im pri tejto príležitosti adresoval slová, ktoré uvádzame v plnom znení.

Drahí bratia a sestry!

V dnešnej liturgii začína čítanie z listu sv. Pavla Filipanom, teda členom komunity, ktorú apoštol sám založil v meste Filipy, v dôležitej rímskej kolónii v Macedónsku, v dnešnom severnom Grécku. Pavol prišiel do Filíp počas svojej druhej misijnej cesty. Prišiel z pobrežia Anatólie preplaviac sa cez Egejské more. Bolo to po prvýkrát, kedy evanjelium prišlo do Európy. Sme zhruba v roku 50, približne dvadsať rokov po smrti a vzkriesení Ježiša. Dokonca samotný list Filipanom obsahuje hymnus na Krista, ktorý už predstavuje komplexnú syntézu jeho tajomstva: vtelenia, cheni, čo znamená poníženia až na smrť na kríži a oslávnia. To isté tajomstvo sa stalo jednotou v živote apoštola Pavla, ktorý napísal tento list v čase, keď bol vo väzení a očakával rozhodnutie o svojom živote alebo smrti. Hovorí: „Veď pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk“ (Fil 1,21). Ide o nový zmysel života, ľudskej existencie, ktorá spočíva v spojení so životom Ježiša Krista; a to nielen s historickou osobou, s učiteľom múdrosti, náboženským vodcom, ale s mužom, v ktorom osobne prebýva Boh. Jeho smrť a vzkriesenie je dobrou zvesťou, ktorá počnúc Jeruzalemom, je určená všetkým ľuďom i národom a má zvnútra premeniť všetky kultúry, otvoriac ich základným pravdám: Boh je láska, stal sa človekom v Ježišovi a svojou obetou vykúpil ľudstvo z otroctva, darujúc mu spoľahlivú nádej.

Svätý Pavol bol mužom, ktorý zhrnul v sebe tri svety: židovský, grécky a rímsky. Nie náhodou mu Boh zveril poslanie priniesť evanjelium z Malej Ázie do Grécka a Ríma, budovať most, ktorý by priniesol kresťanstvo až na kraj zeme. Dnes žijeme v dobe novej evanjelizácie. Otvárajú sa široké obzory hlásania evanjelia, zatiaľ čo územia dávnej kresťanskej tradície sú vyzývané k tomu, aby znovu objavili krásu viery. Protagonistami tejto misie sú muži a ženy, ktorí rovnako ako svätý Pavol môžu povedať: „Pre mňa žiť je Kristus“. Ľudia, rodiny a komunity, ktoré sa podľa obrazu z evanjelia dnešnej nedele (porov. Mt 20,1-16) rozhodli pracovať vo vinici Pánovej. Pokorní a veľkorysí pracovníci, ktorí nežiadajú inú odmenu než to, aby mali účasť na poslaní Ježiša a Cirkvi. „Ale ak žiť v tele“ – píše sv. Pavol – „znamená pre mňa plodnú prácu, neviem, čo si vyvolit“ (Fil 1,22): či plné spojenie s Kristom po smrti alebo službu jeho mystickému telu na tejto zemi.

Drahí priatelia, evanjelium zmenilo svet a mení ho stále. Je ako rieka, ktorá zavlažuje rozsiahle oblasti. Obráťme sa v modlitbe na Pannu Máriu, aby v celej Cirkvi dozrievali kňazské, rehoľné a laické povolania pre službu novej evanjelizácii.

Pápež Benedikt XVI. v nedeľu 18. septembra po modlitbe Anjel Pána pozdravil pútnikov aj po slovensky. „Srdečne pozdravujem pútnikov zo Slovenska, osobitne z farností Trhovište a Horné Lefantovce. Bratia a sestry, prajem vám požehnaný pobyt vo Večnom meste, kde sa stretávame so žiarivým svedectvom toľkých kresťanov, ktorí verne pracovali vo vinici Pánovej. S láskou žehnám vás i vaše rodiny. Pochválený buď Ježiš Kristus!“, uviedol Svätý Otec.

-pd-

Benedikt XVI. prijal astronautov z Medzinárodnej vesmírnej stanice ISS

Vatikán (19. septembra, RV) - Pápež Benedikt XVI. prijal v pondelok 19. septembra vo svojom letnom sídle v Castel Gandolfe astronautov, s ktorými komunicoval prostredníctvom videoprenosu, keď boli na Medzinárodnej vesmírnej stanici ISS. Astronautov sprevádzal prezident Talianskej vesmírnej agentúry Enrico Saggese a generálny riaditeľ Európskej vesmírnej agentúry Jean-Jacques Dordain.

Roberto Vittori a Paolo Nespoli, dvaja talianski astronauti, pápežovi vrátili striebornú medailu, ktorá zobrazuje stvorenie človeka zo Sixtínskej kaplnky.

Vittori dostal túto medailu od pápeža a teraz – po tom, ako sa vznášala vo vesmíre, vo výške 400 km od Zeme – sa vrátila späť do rúk Svätého Otca. Enrico Saggese a Jean-Jacques Dordain spoločne vyhlásili, že sa cítia hlboko poctení tým, že Svätý Otec prijal posádku z medzinárodnej vesmírnej stanice, čím poukázal na fakt, že lety do vesmíru sú symbolom pokoja a medzinárodnej spolupráce pre dobro ľudstva. S pápežom sa stretli Paolo Nespoli, Catherine Colemanová, Roberto Vittori, Mark Kelly, Gregory Harold Johnson, Edward Michael Finke, Andrew Jay Feustel a Scott Kelly. -rr-

Benedikt XV. vyjadril sústrasť na železničným nešťastím v Buenos Aires

Vatikán (16. septembra, RV) - Pápež Benedikt XVI. vyjadril sústrasť nad obeťami zrážky autobusu s vlakom na periférii argentínskej metropoly Buenos Aires. Pri utorkovej nehode zahynulo jedenásť ľudí a zranilo sa vyše 200 osôb.

V telegrame adresovanom kardinálovi Jorgemu Bergogliovi, ktorý je arcibiskupom Buenos Aires, kardinál Tarcisio Bertone vyjadruje v mene Svätého Otca jeho duchovnú blízkosť a ubezpečuje o modlitbách za tých, ktorých sa táto tragédia zvlášť dotkla, najmä za rodiny obetí. V závere telegramu pápež Benedikt XVI. „vyprosujúc útechu“ udeľuje svoje apoštolské požehnanie ako znamenie nádeje vo vzkrieseného Krista.

-jak-

Benedikt XVI. prejavil hlbokú sústrasť nad potopením trajektu v Tanzánii

Vatikán (16. september, RV) - Pápež Benedikt XVI. vyjadril hlbokú sústrasť nad tragédiou pri pobreží Zanzibaru v Tanzánii, kde pred niekoľkými dňami došlo k potopeniu trajektu, pričom prišlo o život najmenej 200 ľudí. V telegrame, podpísanom vatikánskym štátnym sekretárom kardinálom Tarcisiom Bertonom, Svätý Otec vyjadruje svoju blízkosť tým, ktorých sa táto tragédia osobne dotkla, predovšetkým rodinám a priateľom obetí. Prosí Pána, aby trpiacim daroval útechu a uistuje o svojich modlitbách za všetkých obyvateľov Tanzánie.

-jak-

Benedikt XVI. píše k výročiu biskupskej vysviacky kardinálovi Assisovi

Vatikán (16. septembra, RV) - Benedikt XVI. poslal list brazílskemu kardinálovi Raymundovi Damascenovi Assisovi. „Vaša činnosť je mravenčou prácou v prospech kňazov, rehoľníkov a veriacich, a to najmä v oblasti katechézy, liturgie a dobročinnosti.“ uvádza pápež v liste, ktorý Assisovi zaslal pri príležitosti 25. výročia jeho biskupskej vysviacky.

Kardinála Assisa vysvätil za biskupa v roku 1986 blahoslavený Ján Pavol II. V roku 2004 bol menovaný za arcibiskupa do Aparecidy, mesta, v ktorom je aj národná mariánska svätyňa Brazílie. Svätý Otec v blahoprajnom liste k jeho striebornému jubileu doceňuje úsilie kardinála Assisa o ohlasovanie evanjelia, ktoré bolo vždy poznačené veľkým zápalom a správnym výkladom nauky Cirkvi. Pripomína aj jeho neoceniteľnú prácu ako tajomníka a predsedu Latinskoamerickej biskupskej rady (CELAM), ako aj sekretára Konferencie biskupov Brazílie. Zároveň vyjadruje vďačnosť za jeho prácu v Pápežskej rade pre spoločenské komunikačné prostriedky a Pápežskej komisii pre Latinskú Ameriku.

-jak-

Vatikánske záhrady sprístupnia okružnými jazdami minibusom

Vatikán (16. septembra, RV) - Vatikánske záhrady, po stáročia bežne neprístupné verejnosti, otvoria pre turistov a pútnikov z celého sveta. Prehliadku s názvom „Zelené srdce Vatikánu“ umožní okružná jazda minibusom. Navrhla ju Opera Romana Pellegrinaggi, orgán Svätej stolice, ktorý sa venuje pastoračii pútnikov a návštevníkov Ríma, v spolupráci s Governorátom štátu Vatikán. O jedinečnej možnosti pre pútnikov informovali vo štvrtok na tlačovej konferencii, ktorá bola spojená s ukázkovou okružnou jazdou vo vnútri Vatikánskych záhrad.

Elena Graziniová, z tlačového strediska organizácie Opera Romana Pellegrinaggi, povedala, že myšlienka pochádza z túžby „ponúknuť naozaj všetkým ľudom, ktorí prichádzajú do nášho mesta, príležitosť tešiť sa z krásy Vatikánskych záhrad. Čo sa dalo predtým pešo, teraz bude možné inak, na otvorenom minibusu, čo skutočne umožní prístup všetkým,“ dodala. Informovala tiež o tom, čo všetko pútnici budú počas prehliadky vidieť. „Cestou hore od Námestia sv. Marty je rad obdivuhodných sôch svätcov, ktoré sprevádzajú celú trasu. Obdivujúc kupolu svätého Petra sa blížime k Lurdskej jaskyni. V pláne trasy minibusu sú niektoré zastávky, ako napríklad pred kostolíkom Madonna della Guardia, alebo pred sochou Panny Márie Guadalupskej... Ďalšie zastávky sú pred budovou Governorátu štátu Vatikán alebo na železničnej stanici Vatikánu. Okrem toho tu bude možnosť naozaj sa ponoriť do sveta záhrad, medzi týmito krásami je potrebné spomenúť fontánu Aquilone, obklopenú zeleňou.“

Vstupenky do Vatikánskych záhrad je možné zakúpiť si v kancelárii Opera Romana Pellegrinaggi na Námestí sv. Petra. Cena pre dospelých je 12,- eur plus 3 za rezerváciu, pre deti 8,- eur. Deti do šiestich rokov majú vstupné zdarma.

-jak-

21. apoštolská cesta Benedikta XVI. v rodnom Nemecku

Nemecko (22.9.2011) - „Kde je Boh, tam je budúcnosť“ - v duchu týchto slov začal svoju návštevu Nemecka Svätý Otec Benedikt XV. Svoju 21. apoštolskú cestu začal na rímskom letisku Ciampino. O 10.30 h so sprievodom priletel na medzinárodné letisko Tegel v Berlíne. Ide o prvú oficiálnu návštevu, na ktorú pozval pápeža nemecký prezident Christian Wulff. Benedikt XVI. zavítal do rodného Nemecka už po tretíkrát. Prvýkrát prišiel v auguste 2005 na 20. Svetové dni mládeže v Kolíne n./Rýnom a druhýkrát v septembri 2006 bol v Bavarsku.

Prezidentom krajín, cez ktoré prelietal, poslal pozdravné telegramy:

Spolkovému prezidentovi Rakúskej republiky Heinzovi Fischerovi:

Cestou na moju pastoračnú návštevu Nemecka prelietam výsostným územím Rakúskej republiky. To je pre mňa vítanou príležitosťou, aby som Vám, veľ'avážený pán spolkový prezident a ľudom vo Vašej vzácnej krajine poslal úprimné pozdravy.

Zo srdca vyprosujem Vám ako aj všetkým obyvateľkám a obyvateľom Rakúska Božiu ochranu a požehnanie.

Prezidentovi Českej republiky Václavovi Klausovi:

Pri príležitosti preletu vzdušným priestorom Českej republiky do Nemecka na svoju pastoračnú návštevu si dovoľujem vás, pán prezident, i obyvateľov tejto vzácnej zeme čo najsrdečnejšie pozdraviť. Vyprosujem od Boha všetko dobro k trvalému duchovnému a materiálnemu rozvoju českého národa a všetkým vám posielam zvlášť ne požehnanie.

Počas letu na palube lietadla okrem iného pápež reagoval na protesty, ktoré jeho návštevu sprevádzajú.

Odpovedal na novinárske otázky počas príletu do rodného Nemecka. Otázky položil v mene novinárov hovorca Svätej stolice, páter Federico Lombardi.

Lombardi: Vaša Svätosť, srdečne bud'te medzi nami vítaný. Sme zvyčajnou skupinou novinárov, ktorá Vás sprevádza a pripravuje sa na to, aby dala odozvu na Vašu cestu do svetovej tlače. Sme veľmi vďační za to, že už na začiatku máte na nás čas, aby ste nám pomohli správne pochopiť význam tejto cesty; je to výnimočná cesta, pretože idete do svojej domoviny a budete hovoriť svojim rodným jazykom.... V Nemecku je cca. 4000 novinárov, ktorí sa akreditovali na rôzne etapy cesty. Tu v lietadle je nás 68, z ktorých viac než 20 je Nemcov. Teraz Vám položíme niekoľko otázok.

Svätý Otče, v posledných rokoch vzrástol počet vystúpení z Cirkvi, sčasti tiež kvôli zneužívaniu, ktorého sa dopustili členovia kléru na maloletých. Čo pociťujete v spojitosti s týmto fenoménom? A čo by ste povedali tým, ktorí by chceli opustiť Cirkev?

- Rozlišujeme najskôr pohnútky tých, ktorí sú šokovaní týmito zločinmi, ktoré sa v poslednej dobe odhalili. Viem pochopiť, že niekto môže povedať vo svetle týchto informácií, predovšetkým, ak sa týkajú blízkych ľudí: „To už nie je moja Cirkev. Cirkev bola pre mňa silou humanizovania a moralizovania. Ak predstavitelia Cirkvi konajú opačne, nemôžem viac s takouto Cirkvou žiť“. To je zvláštna situácia. Vo všeobecnosti sú pohnútky v kontexte sekularizácie našej spoločnosti rozmanité. Zvyčajne sú vystúpenia z Cirkvi posledným krokom v dlhej reťazi odcudzenia od Cirkvi. V tejto súvislosti sa mi zdá dôležité, pýtať sa a uvažovať: „Prečo som v Cirkvi? Som v Cirkvi ako v nejakom športovom klube, kultúrnom spolku atď., kde môžem nachádzať svoje záujmy a odkiaľ môžem vystúpiť, ak už viac nenachádzajú odozvu; alebo je bytie v Cirkvi hlbšou záležitosťou?“ Povedal by som, že je dôležité priznať, že byť v Cirkvi neznamena, zapojiť sa do nejakého spolku, ale značí to byť v Pánovej sieti, ktorý loví dobré a zlé ryby z vôd smrti pre zem života. Môže sa stať, že v tejto sieti som práve blízko zlých rýb a že to pociťujem; ale pravdou ostáva, že tam nie som kvôli tomu alebo onomu, ale som tam, pretože je to Pánova sieť. Je to tak odlišná vec od všetkých ľudských spolkov; sieť, ktorá sa dotýka základu môjho bytia. Keď hovoríme s týmito ľuďmi, myslím si, že musíme prísť na podstatu otázky: Čo je Cirkev? Čo je to odlišujúce? Prečo som v Cirkvi, v ktorej sú škandály a hrozná chudoba ľudskosti? Tak sa obnoví vedomie osobitosti tohto bytia Cirkvi národa zo všetkých národov, ktorý je Božím národom. A tak sa učíme, znášať aj škandály a vzoprieť sa im, práve tým, že sme v tejto veľkej Pánovej sieti.

Nie je to prvýkrát, že demonštrujú skupiny ľudí proti Vašmu príchodu do krajiny. Vzťah Nemecka k Rímu je tradične kritický, sčasti tiež v samotnej katolíckej oblasti. Kontroverzné témy sú už dlho známe: kondóm, eucharistia, celibát. Pred Vašou cestou zaujali tiež poslanci kritický postoj. Ale tiež pred Vašou cestou do Veľkej Británie sa nezdala byť atmosféra priateľská, a potom všetko dobre vyšlo. S akými pociťmi sa vydávate do svojej starej vlasti a obraciate sa na Nemcov?

- Najskôr by som chcel povedať, že je bežné, že v slobodnej spoločnosti a v sekularizovanej dobe existujú názory proti návšteve pápeža. Je pravda, že – a ja rešpektujem všetkých – vyjadrujú svoj odpor: To patrí k našej slobode; a musíme vziať na vedomie, že existuje silná sekularizácia a práve tak odmietanie katolicizmu v našej spoločnosti. Pokiaľ sa toto odmietanie deje civilným spôsobom, nemožno voči tomu namietat'. Na druhej strane je tiež pravda, že sa od pápeža veľa očakáva a že má veľa priazne. V Nemecku existujú rozličné dimenzie tejto opozície: dávny rozpor medzi germánskou a románskou kultúrou; historické protiklady; okrem toho sme krajinou reformácie, ktorá tieto protiklady ešte

posilnila. Ale existuje tiež veľký súhlas s katolíckou vierou a rastúce presvedčenie, že v našej dobe potrebujeme presvedčenia a morálnu silu. V našej dobe potrebujeme Božiu prítomnosť. Tak spolu s odmietaním, ktoré prirodzene nachádzam a ktoré treba rešpektovať, je tu množstvo ľudí, ktorí ma s radosťou očakávajú, ktorí očakávajú oslavu viery a spolužitie a radosť spoznať Boha a spoločne žiť v budúcnosti, kde nás Boh drží za ruku a vedie nás po ceste. Preto prichádzam s radosťou do svojho Nemecka a som šťastný, že môžem priniesť do svojej krajiny Kristovu zvesť.

Svätý Otče, v Erfurte navštívite niekdajší konvent reformátora Martina Luthera. Evanjelickí kresťania – a katolíci spojení s nimi v dialógu – pripravujú 500. výročie spomienky na reformáciu. S akým poslanstvom a s akými myšlienkami sa pripravujete na toto stretnutie? Má sa tiež Vaša cesta vnímať ako bratské gesto voči odlúčeným bratom a sestrám od Ríma?

- Benedikt XVI. Keď som prijal pozvanie na túto cestu, bolo mi jasné, že ekuména s našimi evanjelickými priateľmi musí byť významným a centrálnym bodom tejto cesty. Žijeme v období sekularizmu, ako som už povedal, v ktorom majú kresťania spoločne poslanie, sprítomniť Božiu a Kristovu zvesť, umožniť uveriť a vykročiť vpred s týmito veľkými myšlienkami, s pravdou. A preto je zídanie sa katolíckych a evanjelických kresťanov základným prvkom našej doby, aj keď nie sme inštitucionálne plne jednotní a aj keď pretrvávajú veľké problémy, problémy v základoch viery v Krista, v Trojedinosť Boha a v človeka ako Boží obraz. Sme zjednotení; a ukázať to svetu a prehliť túto jednotu, je dôležité v tomto historickom okamihu. Preto som veľmi vďačný našim protestantským priateľom, bratom a sestrám, ktorí umožnili urobiť veľmi dôležitý znak: Stretnutie v kláštore, kde Luther začal svoju teologickú cestu; modlitbu v kostole, kde bol vysvätený za kňaza a spoločné rozprávanie o našej zodpovednosti ako kresťanov v tejto dobe. Veľmi sa teším, že takto sa môže ukázať základná jednota, že sme bratia a sestry a že spoločne pracujeme pre blaho ľudstva, pričom ohlasujeme radostnú zvesť Krista, Boha, ktorý má ľudskú tvár a hovorí s nami.

Pápež so sprievodom priletel na medzinárodné letisko Tegel v Berlíne. Svätého Otca privítal nemecký prezident Christian Wulff, jeho manželka Bettina a spolková kancelárka Angela Merkelová. Z cirkevných predstaviteľov ho podľa protokolu privítali apoštolský nuncius v Nemecku, Mons. Jean-Claude PÉRISSET. Nechýbal ani berlínsky arcibiskup Mons. Reiner Maria Woelki a predseda

Konferencie biskupov Nemecka Mons. Robert Zollitsch. Čestná stráž pápeža pozdravila salvami.

Privítaniei v zámku Bellevue v Berlíne

Po prístátí pápeža oficiálne privítali v parku v zámku Bellevue v Berlíne. Nasledoval zápis do zlatej pamätenj knihy, predstavenie delegácií oboch štátov a uvítacia ceremónia spojená s vojenskou prehliadkou za účasti asi tisíciky hostí, medzi ktorými boli aj predstavitelia rôznych cirkví. Pápeža následne privítal prezident Christian Wulff. Svätého Otca „privítal doma“ a docenil prínos kresťanov pre spoločnosť. Svoj prvý príhovor predniesol aj pápež Benedikt XVI. Zameral sa v ňom na vzťah náboženstva a slobody a náboženstvo v protiklade so životom, v ktorom každý sleduje len svoj individualizmus, ponúkol ako základ spolužitia v spoločnosti.

Pán prezident, dámy a páni, drahí priatelia, cítim sa veľmi poctený láskavým prijatím, ktoré ste mi pripravili na zámku Bellevue. Osobitne som vďačný

vám, pán prezident Wulf, za pozvanie na túto oficiálnu návštevu, na ktorú v Spolkovej republike Nemecko prichádzam ako pápež po tretí raz. Srdečne ďakujem za vaše vľúdne slová na privítanie. Som tiež vďačný predstaviteľom Spolkovej vlády, Bundestagu a Bundesratu a mesta Berlín, ktorých svojou prítomnosťou vyjadrujú svoj postoj k pápežovi ako k nástupcovi apoštola Petra. V neposlednom rade ďakujem trom bis-

kupom, arcibiskupovi Woelkimu z Berlína, biskupovi Wankemu z Erfurtu a arcibiskupovi Zollitschovi z Freiburgu, ako i všetkým tým, ktorí na rôznych cirkevných a verejných úrovniach spolupracovali na príprave tejto cesty do mojej vlasti a prispeli tak k jej úspešnému priebehu.

Pretože je táto cesta oficiálnou návštevou, ktorá posilní dobré vzťahy medzi Spolkovou republikou Nemecko a Svätou stolicou, neprišiel som preto, aby som sledoval politické či ekonomické ciele ako to právom robia iní štátnici, ale preto, aby sa stretol s ľuďmi a hovoril o Bohu.

V spoločnosti a jej rozhodnutiach sa vo vzťahu k náboženstvu prejavuje rastúca indiferencia, otázka pravdy je považovaná skôr za prekážku a prednosť má utilitaristické uvažovanie.

Naše spolužitie však potrebuje záväzný základ, pretože inak bude žiť každý len podľa vlastného individualizmu. Náboženstvo je jedným z týchto základov vydateného spolužitia. „Rovnako ako náboženstvo potrebuje slobodu, tak i sloboda potrebuje náboženstvo.“ Tieto slová veľkého biskupa a sociálneho reformátora Wilhelma

von Kettelera, ktorého 200. výročie narodenia pripadá na tento rok, sú stále aktuálne. (William Emmanuel von Ketteler .. Zozbierané spisy a listy, Mainz, 1977, vol I, 1, str. 18).

Sloboda potrebuje pôvodnú väzbu k vyššej inštancii. Skutočnosť, že existujú hodnoty, ktoré absolútne nie sú ovládateľné, je pravou zárukou našej slobody. Kto cíti zodpovednosť voči pravde a dobru, bude bez váhania súhlasiť s tým, že sloboda sa rozvíja len v zodpovednosti k väčšiemu dobru. Takéto dobro existuje jedine spoločne pre všetkých. Musím sa tak vtedy zaujímať o svojich bližných. Sloboda nemôže byť žitá bez vzťahu.

V ľudskom spoložití neexistuje sloboda bez solidarity. Čo robím na úkor druhých, nie je sloboda, ale previnenie, ktoré poškodzuje druhých aj mňa samotného. Naozaj sa môžeme realizovať ako slobodná osoba iba vtedy, ak používame svoje ľudské sily tiež k dobru druhých. Platí to nie len pre súkromnú oblasť, ale tiež pre spoločnosť. Podľa princípu subsidiarity musí spoločnosť poskytovať dostatočný priestor pre rozvoj aj tým najmenším štruktúram a súčasne musí byť ich oporou, aby sa raz mohli stať samostatnými.

Tu v zámku Bellevue, ktorý je pomenovaný podľa krásneho výhľadu na breh rieky Sprévy a je situovaný neďaleko od Siegessäule, Bundestagu a Brandeburskej brány, sme práve v strede Berlína, v hlavnom meste Spolkovej republiky Nemecko. Zámok s jeho pohnutými dejinami, rovnako ako mnoho iných budov mesta, je svedectvom nemeckých dejín. Prenikavý pohľad aj do temných stránok minulosti nám umožňuje poučiť sa z nich a prijať podnety pre terajšiu dobu. Spolková republika Nemecko nadobudla svoju dnešnú podobu silou slobody formovanej zodpovednosťou voči Bohu a jedného k druhému. Potrebuje túto dynamiku, zahŕňujúcu všetky ľudské oblasti, aby sa v terajšej situácii mohla naďalej rozvíjať. Potrebuje ju svet, ktorý si žiada hlbokú kultúrnu obnovu a potrebuje znovuobjaviť základné hodnoty, na ktorých možno stavať lepšiu budúcnosť (Caritas in veritate, 21).

Dúfam, že k tomu aspoň trochu prispievajú jednotlivé stretnutia počas tejto mojej cesty – tu v Berlíne, v Erfurte, v Eichsfelde a vo Freiburgu. Kiež nám všetkým v týchto dňoch žehná Boh.

Stretnutie s kancelárkou Angelou Merkelovou

Popoludní sa konalo oficiálne stretnutie pápeža s federálnou kancelárkou Angelou Merkelovou. Svätý Otec sa potom premiestnil na Apoštolskú nunciaturu.

Benedikt XVI. vo federálnom parlamente

Popoludní vystúpil s príhovorom vo federálnom parlamente v berlínskom Reichstagu. Bolo to po prvýkrát v dejinách, čo v tomto parlamente prehovoril pápež. V Bundestagu ho privítal predseda Spolkového snemu Norbert Lambert. Pápež v príhovore všetkých uistil, že ako rodený Nemec zostáva so svojou vlasťou i naďalej spätý a pozorne sleduje všetko dianie.

Pán prezident, pán predseda Bundestagu, pani kancelárka, pán predseda Bundesratu, vážení poslanci!

Je pre mňa veľkou ct'ou a radosťou môcť sa prihovoriť tejto vysokej komore – parlamentu mojej nemeckej vlasti, ktorá sa tu schádza ako zástupca ľudu, demokraticky zvolený, aby pracoval pre dobro Nemeckej spolkové republiky. Chcel by som poďakovať predsedovi Bundestagu za jeho pozvanie k tomuto príhovoru, ako aj za milé slová privítania a ocenenia, s ktorými ma privítal. V tejto chvíli sa obraciam na vás, vážení páni a dámy – samozrejme aj ako spoluobčan, ktorý je celý život spojený so svojimi koreňmi a pozorne sleduje udalosti, ktoré sa dejú v nemeckej vlasti. Avšak pozvanie k tomuto príhovoru sa týka mňa ako pápeža, ako biskupa Ríma, ktorý nesie najvyššiu zodpovednosť za katolícke kresťanstvo. Určite uznáte úlohu, ktorá prislúcha Svätej stolici ako partnerovi v rámci spoločenstva národov a štátov. Na základe tejto mojej medzinárodnej zodpovednosti by som vám chcel ponúknuť niekoľko myšlienok o základoch slobodného právneho štátu.

Dovoľte mi začať moju reflexiu o základoch práva krátkym príbehom zo Svätého písma. V Prvej knihe kráľov sa píše o mladom kráľovi Šalamúnovi, ktorému Boh umožnil – v okamihu svojej korunovácie požiadať ho o niečo. Čo si bude žiadať mladý kráľ v tomto dôležitom okamihu? Úspech, bohatstvo, dlhý život, porážku svojich nepriateľov? Nič z tohto. Naopak žiada: „Daj teda svojmu sluhovi srdce pozorné, aby spravoval tvoj ľud a rozlišoval medzi dobrým a zlým. Veď ktože by (inak) mohol spravovať tento tvoj početný ľud?“ (1 Kr 3,9). Týmto príbehom nám Biblia chce ukázať, čo by vskutku malo byť dôležité pre politiku. Základným kritériom a motiváciou pre jeho prácu politika nemá byť úspech a ešte menej nijaký materiálny zisk. Politika musí byť snahou o dosiahnutie spravodlivosti a vytvorenie základných podmienok pre pokoj. Samozrejme politik hľadá aj úspech, ktorý mu otvára možnosti pre efektívnu politickú činnosť. No úspech je podriadený kritériu spravodlivosti, vôle realizovať právo a múdrosti práva. Úspech môže byť však pokušením, ktoré otvára cestu zneužívaniu práva a ničeniu spravodlivosti. „Odober právo – a čo potom rozlíši štát od veľkej bandy zbojníkov?“, povedal sv. Augustín

(De civitate Dei IV, 4, 1). My Nemci vieme z vlastnej skúsenosti, že tieto slová nie sú prázdnu frázou. Zakúsili sme oddelenie moci od práva, ba dokonca protirečenie moci právu, pošliapanie práva až natoľko, že sa štát stal nástrojom ničenia práva – stal sa veľkou bandou zbrojníkov, veľmi dobre organizovanou, ktorá ohrozovala celý svet a viedla ho až k samotnému okraju priepasti. Služiť právu a vzoprieť sa vláde nespravodlivosti je i zostane základnou úlohou politika. V dejinných okamihoch, kedy človek získava – dosiaľ nepredstaviteľnú – moc, sa táto úloha stáva obzvlášť urgentnou. Človek je schopný zničiť svet. Môže manipulovať sám seba. Môže – takpovediac – vytvárať ľudské bytosti a vylúčiť iné ľudské bytosti, aby sa stali ľuďmi. Ako rozoznáme, čo je spravodlivé? Ako môžeme rozlíšiť dobro od zla? Skutočné právo od toho zdanlivého? Šalamúnova žiadosť zostáva rozhodujúcou pre politika i samotnú politiku aj dnes.

Vo veľkej väčšine problémov, o ktorých právo rozhoduje, je práve väčšina dostatočným kritériom. No je evidentné, že v základných otázkach práva, v ktorých sa rozhoduje o dôstojnosti človeka a ľudstva, väčšinový princíp nestačí: v procese tvorby práva je každá osoba – ktorá má zaň zodpovednosť – povinná ona sama hľadať kritériá pre svoje smerovanie. V treťom storočí veľký teológ Origenes takto odôvodnil vzopretie sa kresťanov určitým právnym normám, ktoré vtedy platili: „Ak by sa niekto nachádzal uprostred ľudu Skýtov, ktorí majú protináboženské zákony a bol by prinútený žiť uprostred nich... istotne by konal veľmi rozumne, ak by – v mene zákona pravdy, ktorý je u Skýtov vskutku nelegálnym – ak by spolu s ostatnými, ktorí majú ten istý názor, vytvoril spoločenstvá proti platnej legislatíve...“ (Contra Celsum GCS Orig. 428 (Koetschau)); cfr A. Fürst, Monothetismus und Monarchie. Zum Zusammenhang von Heil und Herrschaft in der Antike. In: Theol.Phil. 81 (2006) 321 – 338; citazione p. 336; cfr anche J. Ratzinger, Die Einheit der Nationen. Eine Vision der Kirchenväter (Salzburg – München 1971) 60).

Na základe tohto presvedčenia tí, ktorí vzdorovali a konali proti nacistickému režimu a proti ostatným totalitným režimom, činili tak službu skutočnému právu a celému ľudstvu. Týmto osobám bolo jasné a nepopierateľné, že platné právo bolo vskutku nespravodlivosťou. No v rozhodnutiach demokratického politika otázka ohľadne toho, čo korešponduje so zákonom pravdy, čo je skutočne spravodlivé a môže sa stať zákonom, nie je tak veľmi evidentná. Čo v súvislosti so základnými antropologickými otázkami je spravodlivé a môže sa stať platným zákonom, v súčasnosti nie je vôbec také zjavné. Na otázku, ako možno spoznať, čo je skutočne spravodlivé a takýmto spôsobom služiť spravodlivosti v legislatíve, nikdy nebolo ľahké nájsť odpoveď a dnes – s takým veľkým množstvom našich poznatkov a našich schopností – je táto otázka ešte zložitejšia.

Ako spoznať, čo je spravodlivé? V minulosti boli právne usporiadania takmer vždy motivované náboženstvom: na základe odvolania sa na božstvo

sa rozhodovalo, čo je medzi ľuďmi spravodlivé. V protiklade s ostatnými veľkými náboženstvami kresťanstvo nikdy nevnucovalo štátu a spoločnosti zjavené právo, čiže právne usporiadanie odvodené zo zjavenia. Odvolávalo sa naopak na prirodzenosť a na rozum ako skutočné zdroje práva – odvolávalo sa na harmóniu medzi objektívnou a subjektívnou pravdou, harmóniou, ktorá však predpokladá, že obe tieto sféry sú založené na Božej stvoriteľskej pravde. Kvôli tomu sa kresťanskí teológovia pripojili k filozoficko-právnickému hnutiu, ktoré sa formovalo od 2. storočia pred Kristom. V prvej polovici 2. predkresťanského storočia sa udialo stretnutie medzi prirodzeným a sociálnym právom vytvoreným stoickými filozofmi a vplyvnými učiteľmi rímskeho práva (porov. W. Waldstein, *Ins Herz geschrieben. Das Naturrecht als Fundament einer menschlichen Gesellschaft* (Augsburg 2010) 11ss; 31 – 61). Z tohto stretnutia sa zrodila západná právnická kultúra, ktorá bola a stále je determinujúcou silou pre právnickú kultúru ľudstva. Z tohto predkresťanského spojenia medzi právom a filozofiou vychádza cesta, ktorá vedie, skrze kresťanský stredovek až k právnemu rozvoju Osvietenstva až po Deklaráciu základných ľudských práv a Základný nemecký zákon, ktorým náš ľud v roku 1949 uznal „nedotknuteľné a neodňateľné ľudské práva ako základ každého ľudského spoločenstva, pokoja a spravodlivosti vo svete“.

Pre rozvoj práva a ľudstva bolo rozhodujúce, že kresťanskí teológovia odmietli náboženské právo s jeho odvolaním sa na božstvá, a postavili sa na stranu filozofie uznajúc za platný zdroj práva pre všetkých toto spojenie rozumu a prirodzenosti. Toto rozhodnutie urobil už sv. Pavol, keď vo svojom Liste Rimanom tvrdí: „A keď pohania, ktorí nemajú zákon (židovskú Tóru), od prírody robia, čo zákon požaduje, ... sami sebe sú zákonom. Tým ukazujú, že majú požiadavky zákona vpísané vo svojich srdciach, čo im dosvedčuje zároveň aj ich svedomie ...“ (Rim 2, 14n). Tu sa objavujú dva základné pojmy – príroda (prirodzenosť) a svedomie. „Svedomie“ nie je nič iné ako to „chápavé srdce“ Šalamúna, teda rozum otvorený k jazyku bytia. Kým sa takto až po epochu Osvietenstva, Deklarácie ľudských práv po druhej svetovej vojne a vytvorenie nášho Základného zákona otázka o základoch legislatívy zdala jasná, v poslednom polstoročí sa udiali dramatické zmeny situácie. Myšlienka prirodzeného práva je dnes považovaná za tak trochu divnú katolícku náuku, o ktorej sa neoplatí diskutovať mimo katolíckej pôdy, takmer akoby sme sa hanbili ju čo i len spomenúť. Chcel by som krátko poukázať na to, ako vznikla táto situácia.

Predovšetkým je dôležitá myšlienka podľa ktorej je medzi „bytím“ („Sein“) a „povinnosťou“ („Sollen“) neprekonateľná priepasť. Z „bytia“ nemožno odvodiť „povinnosť“, pretože ide o dve absolútne odlišné oblasti. Základom tohto názoru je pozitivistické chápanie prirodzenosti a rozumu, ktoré je dnes takmer všeobecne prijímané. Ak považujeme prirodzenosť za „súhrn objektívnych údajov, spojených medzi sebou, ako sú spojené príčina a následok“ (Hans Kelsen), tak z nej

nemôže v skutočnosti vyplynúť akákoľvek indikácia, ktorá by mala etický charakter (Waldstein, op. cit. 15 – 21). Pozitivistické chápanie prirodzenosti, ktoré ju chápe čisto funkčným spôsobom, tak ako ju vysvetľujú prírodné vedy, nemôže vytvoriť akýkoľvek most medzi spôsobom konania a zmyšľania („ethos“) a právom, ale opätovne dať iba čisto funkčné odpovede. To isté však platí aj pre rozum v pozitivistickom pohľade, ktorý je mnohými považovaný za jediný vedecký pohľad. V ňom to, čo nie je buď overiteľné alebo popierateľné, nepatrí do sféry rozumu. Preto ethos a náboženstvo musia spadať do čisto subjektívnej sféry a teda mimo sféry rozumu v užšom zmysle slova. Tam, kde platí dominantné a exkluzívne postavenie pozitivistického rozumu – a to je takmer vždy v našom verejnom povedomí – klasické zdroje poznania ethosu a práva sú „vyradené z hry“. Toto je dramatická situácia, ktorá sa týka nás všetkých a o ktorej je potrebné verejne hovoriť. Práve urgentné pozvanie k takejto diskusií je hlavným zámerom tohto príhovoru.

Pozitivistický pojem prirodzenosti a rozumu, pozitivistický pohľad na svet je vo svojom celku obrovskou časťou ľudského poznania a ľudských schopností, ktorých sa samozrejme nemôžeme zriecť. No ona sama v sebe nie je kultúrou, ktorá by zodpovedala, alebo by bola dostatočná pre ľudské bytie v celej jeho šírke. Tam, kde sa pozitivistické zmyšľanie považuje za jedinú dostačujúcu kultúru, a vytláča všetky ostatné kultúrne skutočnosti do postavenia akýchsi subkultur, tam všade redukuje človeka ba dokonca ohrozuje jeho ľudskosť. Hovorím to s ohľadom na Európu, v ktorej vidieť snahu uznať jedine pozitívizmus za spoločnú kultúru a ako spoločný základ pre formovanie práva. Zatiaľ čo všetky ostatné presvedčenia a hodnoty našej kultúry sú redukované do postavenia subkultur. Týmto sa Európa – tvárou v tvár iným kultúram sveta – stavia do pozície krajiny bez kultúry a súčasne vznikajú extrémistické a radikálne prúdy. Pozitivistické zmyšľanie, ponúkané exkluzívnym spôsobom nie je schopné vnímať čokoľvek iné než niečo funkčné. Podobá sa tak na opancierovanú stavbu bez okien, v ktorej si užívame pokoj a svetlo my sami a nechceme obe tieto veci prijať od Boha. Ani tak si však nemôžeme namýšľať: aj v takomto nami vytvorenom svete potajomky čerpáme Božie zdroje, ktoré iba pretvárame na naše výtvory. Je potrebné opäť roztvoriť okná, uvidieť veľkosť sveta, neba a zeme a používať všetko toto spravodlivým spôsobom.

No ako to zrealizovať? Ako nájdeme vstup k tejto veľkosti, k tomuto celku? Ako môže rozum nájsť svoju veľkosť bez toho, že by sklzol do iracionality? Ako sa môže prirodzenosť opäť zjaviť vo svojej skutočnej hĺbke, so svojimi potrebami a svojimi indikáciami? Chcem pripomenúť jeden fakt zo súčasných politických dejín, s nádejou, že nebudem zle pochopený a že nezbudím množstvo jednostranných polemík. Povedal by som, že objavenie sa ekologického hnutia v nemeckej politike od 70-tych rokov minulého storočia, i napriek tomu, že úplne neroztvorilo okná, predsa len bolo a zostáva výkrikom

snažiacim sa o čistý vzduch, výkrikom, ktorý nemožno ignorovať ani ospevovať, pretože v ňom vidieť príliš veľa iracionality. Mladí ľudia si uvedomili, že v našich vzťahoch s prírodou niečo nefunguje. Že hmota nie je iba materiálom pre našu činnosť, ale že samotná Zem má sama v sebe svoju vlastnú hodnotu a my máme nasledovať jej usmernenia. Je jasné, že tu nerobím propagandu jednej konkrétnej politickej strane, o toto mi vôbec nejde. Keď v našom vzťahu so skutočnosťou niečo nefunguje, tak sa musíme všetci vážne zamyslieť a všetci sme vedení k otázkam ohľadne samotných základov našej kultúry. Dovoľte mi sa ešte na chvíľu zastaviť pri tomto bode. Dôležitosť ekológie je nepopierateľná. Musíme počúvať jazyk prírody a správne naň odpovedať. Chcel by som však rozhodne čeliť ešte jednému bodu, ktorý býva častokrát veľmi zanedbávaný: existuje aj ekológia človeka. Aj človek vlastní určitú časť prírody, ktorú musí rešpektovať a ktorú nemôže ľubovoľne manipulovať. Človek nie je iba slobodou, ktorú si sám vytvorí. Človek nevytvára iba seba samého. On je duch a vôľa, no je aj prírodou a jeho vôľa je správnou vtedy, keď počúva prírodu, keď ju rešpektuje a keď prijíma seba samého preto, čím on sám je a ktorý sa nevytvoril sám pre seba. Práve tak a iba tak sa realizuje skutočná ľudská sloboda.

Vráťme sa k základným pojmom prirodzenosti a rozumu, z ktorých sme na začiatku vyšli. Veľký teoretik právneho pozitívizmu – Kelsen, vo veku svojich 84 rokov, v roku 1965 opustil dualizmus medzi „bytím“ („Sein“) a „povinnosťou“ („Sollen“). Vtedy povedal, že normy môžu byť odvodené iba podľa vôle. Následne by prirodzenosť v sebe zahŕňala normy iba vtedy, ak by nejaká vôľa tieto normy do nej vložila. To by na druhej strane predpokladalo Boha Stvoriteľa, ktorého vôľa je vložená do prirodzenosti. „Diskutovať o pravde tejto viery je absolútne zbytočné“, povedal (podľa Waldsteina, op. cit. 19). Je to skutočne tak? – chcel by som sa spýtať. Je skutočne bez zmyslu zamýšľať sa nad tým, či objektívny rozum, ktorý sa ukazuje v prírode, nepredpokladá stvoriťelský Rozum – Creator Spiritus?

Tu by nám malo prísť na pomoc kultúrne dedičstvo Európy. Na základe presvedčenia o existencii Boha Stvoriteľa boli rozvinuté myšlienky o ľudských právach, rovnosti všetkých ľudí pred zákonom, presvedčenie o nedotknuteľnosti ľudskej hodnoty každej jednej osoby a vedomie zodpovednosti ľudí za ich konanie. Tieto poznatky rozumu tvoria našu kultúrnu pamäť. Ignorovať ju alebo považovať za čiru minulosť by bolo odvrhnutím svojej vlastnej kultúry a zbavením sa našej celistvosti. Európska kultúra sa zrodila zo stretnutia medzi Jeruzalemom, Aténami a Rómom – zo stretnutia medzi vierou v Boha Izraela, filozofickým zmyšľaním Grécka a právnym myslením Ríma. Toto trojité stretnutie vytvára vnútornú identitu Európy. Vo vedomí zodpovednosti človeka pred Bohom a v uznaní nedotknuteľnosti ľudskej dôstojnosti každého človeka, toto stretnutie zabezpečilo kritériá práva, obraňovanie ktorých je našou úlohou v tomto historickom okamihu.

Mladý kráľ Šalamún dostal možnosť, keď prijímal moc, dostal možnosť žiadať o niečo. Čo by sa stalo, keby sme my – dnešní zákonodarcovia – dostali možnosť žiadať o niečo? O čo by sme požiadali? Myslím, že aj dnes by sme nemohli žiadať nič iné než chápať srdce – schopnosť rozlišovať dobro od zla a vytvárať tak skutočné právo, slúžiť spravodlivosti a pokoju.

Pápež sa stretol so zástupcami židovskej obce

Program pokračoval stretnutím so zástupcami nemeckej židovskej komunity. Svätého Otca za ňu pozdravil ich predseda Dieter Graumann.

Benedikta XVI. sa prítomným prihovril:

„Teším sa, že sa môžem s Vami stretnúť tu, v Berlíne. Zo srdca ďakujem pánovi predsedovi, Dr. Dietrovi Graumannovi, za milé slová privítania. Ukazujú, ako veľmi narástla dôvera medzi židovským národom a Katolíckou cirkvou, ktoré zdieľajú nezanedbateľnú časť svojich podstatných tradícií. Zároveň všetci dobre vieme, že láskyplné porozumenie medzi Izraelom a Cirkvou, vo vzájomnom rešpektovaní k odlišnosti, musí ďalej rásť a malo by hlboko prenikať do ohlasovania viery.

Počas mojej návštevy v kolínskej synagóge pred šiestimi rokmi, hovoril rabín Teitelbaum o pripomenutí si ako o jednom z pilierov potrebných na založenie pokojnej budúcnosti. Dnes stojím na mieste zásadnom pre pripomenutie si, pre strašnú pamäť, pretože odtiaľ bolo plánované a organizované Shoah, vyhladenie židovských spoluobčanov v Európe. Pred nástupom nacistického teroru žilo v Nemecku zhruba pol milióna Židov, ktorí vytvárali pevnú zložku nemeckej spoločnosti. Po druhej svetovej vojne bolo Nemecko považované za „krajinu Šoa“, v ktorej sa v podstate už nedalo žiť. Spočiatku nedochádzalo k žiadnym pokusom znovuzaloženia starobylej židovskej komunity, hoci z východu neprestávali prichádzať jednotlivci a židovské rodiny. Mnohí z nich chceli emigrovať, najmä do Spojených štátov alebo Izraela, a vybudovať si novú existenciu.

Na tomto mieste je potrebné pripomenúť tiež pogrom „Krištáľová noc“ z 9. na 10. novembra 1938. Málokto vnímal celý význam tohto prejavu pohrdania človekom, tak ako ho vnímal prepošť berlínskeho dómu, Bernhard Lichtenber, ktorý z kazateľnice katedrály sv. Hedvigy volal: „Vonku je tempel v plameňoch – taktiež ten je Božím domom“. Národnosocialistický režim teroru sa zakladal na rasistickom mýte, ktorého súčasťou bolo odmietnutie Boha Abraháma, Izáka a Jakuba, Boha Ježiša Krista a ľudí veriacich v Neho. „Všemohúci“ Adolf Hitler bol pohanskou modlou, chcel byť náhradou za biblického Boha, Stvoriteľa a Otca všetkých ľudí. S odmietnutím úcty k tomuto jedinému Bohu sa stráca vždy tiež úcta k dôstojnosti človeka. Čoho je schopný človek odmietajúci Boha a akú tvár môže dostať národ s týmto „nie“ voči Bohu, ukázali strašné obrazy z koncentračných táborov na konci vojny.

Vzhľadom na toto pripomenie je potrebné s vďačnosťou dodať, že v posledných desaťročiach dochádza

k novému rozvoju, ba dá sa povedať dokonca rozkvetu židovského života v Nemecku. Je potrebné zdôrazniť, že v tomto období sa židovská komunita zaslúžila zvláštnym spôsobom o integráciu východoeurópskych prisťahovalcov.

Chcel by som oceniť tiež stále sa prehľbujúci dialóg Katolíckej cirkvi s judaizmom. Cirkev pociťuje k židovskému národu veľkú blízkosť. V deklarácii II. vatikánskeho koncilu *Nostra aetate* sme vstúpili na „nezvratnú cestu dialógu, bratstva a priateľstva“ (porov. Príhovor v rímskej synagóge, 17. januára 2010). Platí to pre Katolícku cirkev ako celok, v rámci ktorej sa predovšetkým bl. pápež Ján Pavol II. zvlášť intenzívne zasadzoval v prospech tejto novej cesty. Platí to samozrejme tiež pre Katolícku cirkev v Nemecku, ktorá si je dobre vedomá svojej zvláštnej zodpovednosti v tejto veci. Vo verejnom priestore zaznamenávame predovšetkým „Týždeň bratstva“, organizovaný každý rok v prvý marcový týždeň lokálnymi asociáciami pre kresťansko-židovskou spoluprácu.

Na katolíckej strane prebiehajú okrem toho každoročné stretnutia biskupov a rabínov, rovnako ako štrukturované rozhovory s Centrálnou židovskou radou. Už v 70. rokoch Centrálny výbor nemeckých katolíkov (ZdK) založil diskusné fórum „Židia a kresťania“, ktoré v ďalších rokoch kompetentne spracovalo mnoho užitočných dokumentov. Nemôžeme opomenúť ani historické stretnutie židovsko-kresťanského dialógu, ktoré prebehlo (v Nemecku) v roku 2006, za účasti kardinála Waltera Kaspera. Toto zhromaždenie prinášalo ešte donedávna bohaté plody.

Okrem týchto chvályhodných konkrétnych iniciatív sa domnievam, že my kresťania si máme stále viac uvedomovať svoju vnútornú príbuznosť s judaizmom. Pre kresťanov nemôže byť spásna udalosť pretrhnutá. Spása prichádza práve zo Židov (por. Jn 4, 22). Tam, kde je konflikt Ježiša s judaizmom jeho doby viditeľný povrchne, ako oddialenie sa Starej zmluvy, dochádza nakoniec k jeho redukcii na ideu oslobodenia, ktorá považuje Tóru iba za otrocké dodržiavanie obradov a vonkajších predpisov. V skutočnosti však Kázanie na hore neruší Mojžišovský zákon, ale odhaľuje jeho skryté možnosti a necháva zaznieť nové nároky. Odkazuje na najhlbší základ ľudského rokovania, na srdce, kde človek volí medzi čistým a nečistým, kde sa prejavuje viera, nádej a láska.

Posolstvo nádeje, ktoré knihy židovskej biblie a kresťanský Starý zákon odovzdávajú, bolo Židmi a kresťanmi asimilované a rozvíjané odlišne. „Po stáročiach rozporov uznávame svoju úlohu pracovať tak, aby tieto dva spôsoby nového čítania biblických textov - kresťanský a židovský - vstúpili do vzájomného dialógu, aby sme správne rozumeli Božej vôli a jeho slovu“ (Ježiš z Nazareta. Druhá časť: Od vstupu do Jeruzalema ku vzkrieseniu, v nem. orig. s. 49). V spoločnosti čoraz viac sekularizovanej by tento dialóg mal posilňovať spoločnú nádej v Bohu. Bez tejto nádeje spoločnosť stráca svoju ľudskosť.

Ak zhrnieme, teda môžeme konštatovať, že vzájomná diskusia Katolíckej cirkvi a judaizmu priniesla v Nemecku sľubné plody. Vyrástli trvalé, dôverné vzťahy. Židia a kresťania majú istú spoločnú zodpovednosť za rozvoj spoločnosti, ktorá má vždy aj náboženskú dimenziu. Kiež všetci môžu spoločne pokračovať na tejto ceste. K tomu nám Jediný a Všemohúci - ha Kadoš baruch hu - daj svoje požehnanie.“

Svätá omša na Olympijskom štadióne

Program vyvrcholil svätou omšou na berlínskom Olympijskom štadióne. Tam ho po príchode oficiálne privítal berlínsky arcibiskup Mons. Rainer Maria Woelki, a potom primátor mesta Berlín. Pred približne 80-tisíc veriacimi pápež v úvode homílie vyjadril radosť nad tým, koľko pútnikov sa zhromaždilo na tomto štadióne, na ktorom pred 15 rokmi jeho predchodca Ján Pavol II. blahorečil mučeníkov z obdobia nacizmu, Bernharda Lichtenberga a Karla Leisnera.

„Pohľad na široký obvod olympijského štadiónu, ktorý ste dnes zaplnili v tak hojnom počte, vzbudzuje vo mne veľkú radosť a dôveru. S láskou zdravím každého z vás: veriacich z arcidiecézy Berlín a z nemeckých diecéz, ale aj početných pútnikov z okolitých krajín. Pred pätnástimi rokmi prišiel po prvýkrát do spolkového hlavného mesta Berlína pápež. Všetci si živo spomíname na návštevu môjho ctihodného predchodcu, blahoslaveného Jána Pavla II., a na beatifikáciu prepošta berlínskeho dómu, Bernharda Lichtenberga – spolu s Karlom Leisnerom – ktorá sa odohrala práve tu, na tomto mieste.

Mysliac na týchto blahoslavených a celý zástup svätých a blahoslavených môžeme pochopiť, čo znamená žiť ako ratolesť pravého viniča, ktorým je Kristus a prinášať mnohé plody. Dnešné evanjelium nám pripomenulo obraz tejto ťahavej rastliny, ktorá je obzvlášť rozhojnená na Východe a je symbolom životnej sily, metaforou krásy a dynamizmu spoločenstva Ježiša s jeho učeníkmi a priateľmi.

V podobenstve o viniči Ježiš nehovorí: „Vy ste vinič“, ale: „Ja som vinič, vy ste ratolesť“ (Jn 15,5). To znamená: „Ako sú ratolesť napojené na vinič, tak vy patríte mne! Ale tým, že mi patríte, patríte aj jedni druhým.“ Táto príslušnosť jedných k druhým a k Nemu nie je nejakým ideálnym, obrazným, symbolickým vzťahom, ale – povedal by som takmer, že – je to príslušnosť k Ježišovi Kristovi v biologickom, plne podstatnom zmysle. Je to Cirkev, toto spoločenstvo života s Ním a medzi sebou navzájom, ktorá je založená na krste, a ktorá sa stále viac prehlbuje v Eucharistii. „Ja som pravý vinič“, to však v skutočnosti znamená: „Ja som vy a vy ste ja“ - Pán sa takto neslýchaným spôsobom stotožňuje s nami, jeho Cirkvou.

Sám Kristus sa vtedy – blízko Damasku – pýtal Šavla, prenasledovateľa Cirkvi: „Prečo ma prenasleduješ?“ (Sk 9,4). Týmto spôsobom Pán vyjadruje spoločný osud, odvodený od intímneho spoločenstva života medzi jeho Cirkvou a ním, Vzkrieseným Kristom. On i naďalej žije vo svojej Cirkvi na tomto svete. On je s nami a my sme

s ním. Prečo ma prenasleduješ? – teda je to Ježiš, ktorý je zasiahnutý prenasledovaním svojej Cirkvi. A – v tom istom čase – my nie sme sami, keď sme utláčani kvôli našej viere. Ježiš je s nami.

V podobenstve Ježiš pokračuje: „Ja som pravý vinič a môj Otec je vinohradník“ (Jn 15,1), a vysvetľuje, že vinár berie nôž, odrezáva suché ratolesť a čistí tie, ktoré prinášajú ovocie, aby prinášali ešte viac ovocia. Možno to vyjadriť aj obrazom od proroka Ezechiela, ako sme počuli v prvom čítaní. Boh chce z našej hrude odstrániť mŕtve, kamenné srdce, a dať nám srdce živé, z mäsa (porov. Ez 36,26). Chce nám darovať nový život, plný sily. Kristus prišiel volať hriešnikov. Oni potrebujú lekára, nie zdraví (porov. Lk 5,31n). A tak – ako hovorí Druhý vatikánsky koncil – Cirkev je „všeobecnou sviatosťou spásy“ (Lumen Gentium, 48), ktorá je tu pre hriešnikov, aby im otvárala cestu k zmiereniu, uzdraveniu a k životu. To je skutočné a veľké poslanie Cirkvi, ktoré jej zveril Kristus.

Niektorí pri pohľade na Cirkev sa zastavia iba nad jej vonkajším vzhľadom. Tak sa Cirkev javí iba ako jedna z mnohých organizácií v demokratickej spoločnosti, podľa ktorej noriem a zákonov musí byť aj Cirkev – taká ťažká na pochopenie – posudzovaná. Keď k tomu ešte pridáme bolestnú skúsenosť faktu, že v Cirkvi sú dobré i zlé ryby, pšenica i kúkol, a ak pohľad zostane upriamený iba na negatívne veci, tak veľké a hlboké mystérium Cirkvi zostane skryté.

Takže niet žiadnej radosti z toho, že patrí k tomuto viniču, ktorým je „Cirkev“. Šťri sa nespokojnosť a zlá nálada, pokiaľ človek nemôže presadzovať svoje povrchné a mylné názory o „Cirkvi“ a svoje „sny o Cirkvi“. Tak prestávajú platiť aj slová piesne „Som vďačný Pánovi, že ma z milosti povolal do svojej Cirkvi“, ktorú generácie katolíkov spievali s presvedčením.

Pán pokračuje vo svojej reči: „Ostaňte vo mne a ja vo vás. Ako ratolesť nemôže prinášať ovocie sama od seba, ak neostane na viniči, tak ani vy, ak neostanete vo mne“ (Jn 15,4).

Každý z nás stojí pred takýmto rozhodnutím. Pán nám vo svojom podobenstve opäť hovorí, aké je toto dôležité: „Ak niekto neostane vo mne, vyhodí ho von ako ratolesť, a uschne. Potom ich pozbierajú, hodia ich do ohňa a zhoria“ (Jn 15,6). Svätý Augustín v tejto súvislosti poznamenáva: „Jedno alebo druhé sa týka ratolesť, buď vinič alebo oheň; pokiaľ ratolesť nie je na viniči, bude na ohni; takže, aby nebola na ohni, nech je na viniči“ (In Joan. Ev. Tract. 81,3 [PL 35, 1842]).

Voľba, ktorá je tu potrebná, nám umožňuje – naliehavým spôsobom – pochopiť podstatný význam nášho životného rozhodnutia. Obraz viniča je zároveň znakom nádeje a dôvery. Pri vteleení sám Kristus prišiel na tento svet, aby sa stal naším základom. V každej núdzi a suchu je on prameňom, ktorý dáva vodu života, ktorá nás živí a posilňuje. On sám vzal na seba každý hriech, strach a utrpenie a nakoniec nás mysteriózne očisťuje a pretvára na dobré víno. V týchto okamihoch potreby sa niekedy

cítíme rovnako ako strapce hrozna pod lisom, ktoré sú úplne odšťavené. Ale vieme, že – spojení s Kristom – sa stávame zrelým vínom. Boh dokáže pretvoriť na lásku aj ťažké a nepríjemné veci v našom živote. Dôležité je, že „zostávame“ vo viniči, v Kristovi. V tomto krátkom úryvku, evanjelista používa slovo „zostať“ dvanásťkrát. Toto „zostať v Kristovi“ poznačuje celý úryvok. V našej dobe nepokoja a karierizmu, v ktorej také veľké množstvo ľudí stráca orientáciu a podporu; v ktorej vernosť v manželskej láske a v priateľstve sa stala tak veľmi krehkou a krátkodobou; v ktorej chceme kričať v našich potrebách tak ako emauzskí učeníci: „Pane, zostaň s nami, lebo sa zvečerieva“ (porov. Lk 24,29). Áno, zvečerieva sa okolo nás; tu nám Vzkriesený Pán ponúka útočisko, svetlo, nádej, pokoj a istotu. Tam, kde sucho a smrť ohrozujú výhonky, Kristus je budúcnosťou, životom a radosťou.

Zostať s Kristom znamená, ako sme už videli, zostať aj v Cirkvi. Celé spoločenstvo veriacich je pevne napojené na Krista, vinič. V Kristovi sme všetci spojení. V tomto spoločenstve nás On posilňuje a zároveň sa všetci členovia posilňujú navzájom. Spoločne odolávajú búrkam a poskytujú ochranu jedni druhým. My neveríme sami, ale veríme s celou Cirkvou.

Cirkev ako ohlasovateľka Božieho slova a rozdávatelka sviatosti nás zjednocuje s Kristom, pravým viničom. Cirkev ako „plnosť a zavŕšenie Vykupiteľa“ (Pius XII. *Mystici corporis*, AAS 35 [1943] p. 230: „plenitudo et complementum Redemptoris“) je pre nás zárukou Božieho života a prostredníčkou úrody, o ktorej hovorí podobenstvo o viniči. Cirkev je najkrajším darom od Boha. Aj sv. Augustín hovorí: „Každý vlastní Ducha Svätého v tej miere nakoľko miluje Kristovu Cirkev“ (In Ioan. Ev. tract. 32, 8 [PL 35, 1646]). S Cirkvou a v Cirkvi môžeme ohlasovať všetkým ľuďom, že Kristus je prameňom života, že on je prítomný, že on je tou veľkou skutočnosťou, ku ktorej spejeme. On dáva seba samého. Kto verí v Krista, má budúcnosť. Pretože Boh nechce to, čo je suché, mŕtve, umelé, to, čo je nakoniec vyhodené. On chce to, čo je plodné a živé, chce život v plnosti.

Drahí bratia a sestry! Prajem vám všetkým, aby ste stále hlbšie objavovali radosť z toho, že ste s Kristom spojení v Cirkvi, že môžete vo svojich potrebách nachádzať útechu a záchranu, a stávať sa stále viac chutným vínom radosti a Kristovej lásky k tomuto svetu.“

Stretnutie so zástupcami moslimskej komunity

Svätý Otec Benedikt XVI. začal program druhého dňa na súkromnej svätej omši v kaplnke Apoštolskej nunciatúry v Berlíne. Po nej sa stretol so zástupcami moslimskej komunity.

Stretnutie otvoril svojím pozdravom prof. Mouhanna Khorchide, islamský teológ Vestfálskej Wilhelms - Universität, ktorý sa s pápežom stretol už v roku 2005 pri príležitosti Svetových dní mládeže v Kolíne nad Rýnom. „My moslimovia a kresťania svojimi stretnutiami zdôrazňujeme, že veríme v rovnakého Boha – Boha Abrahámovho, Izákovho, Jakubovho a Izmaelovho“.

Upozornil tiež, že kvôli širokej palete predstáv o Bohu, ktoré sú i vo vnútri dvoch náboženstiev, je nutné hľadať správne kritéria, „aby sme vedeli, či vôbec hovoríme o Bohu a nie len o jeho subjektívnej alebo dokonca politickej projekcii.“

Benedikt XVI. poďakoval prof. Khorchidemu za slová privítania a dodal, že stretnutie je pre neho dôkazom, že nemeckí katolíci a moslimovia žijú v atmosfére vzájomnej úcty a dôvery.

Milí moslimskí priatelia!

Teším sa, že ako zástupcov rozličných moslimských spoločenstiev v Nemecku Vás tu môžem dnes privítať. Zo srdca ďakujem profesorovi Mouhanadovi Khorchideovi za priateľské slová pozdravu. Ukázali mi, ako vzrástlo medzi Katolíckou cirkvou a moslimskými spoločenstvami v Nemecku ovzdušie rešpektu a dôvery.

Berlín je vhodným miestom na takéto stretnutie nielen preto, že tu sa nachádzajú najstaršie mešity na nemeckej pôde, ale tiež preto, lebo v Berlíne žije v porovnaní so všetkými ostatnými mestami v Nemecku najviac moslimov.

Prítomnosť početných moslimských rodín sa stal od 70. rokov minulého storočia rastúcim znakom tejto krajiny. Avšak bude potrebné, ustavične pracovať na vzájomnom lepšom spoznávaní a porozumení. To nie je dôležité len pre pokojné spolužitie, ale tiež ako podiel, o ktorý sa má pokúsiť každý kvôli budovaniu verejného blaha v tejto spoločnosti.

Mnohí moslimovia prikladajú veľký význam náboženskému rozmeru života. To sa niekedy chápe ako provokácia v spoločnosti, ktorá sa prikláňa k tomu, aby vytisla tento aspekt na okraj alebo aby bol chápaný najvyšš v oblasti osobných rozhodnutí jednotlivca.

Katolícka cirkev sa rozhodne zasadzuje za to, aby sa dostalo primeraného uznania verejnému rozmeru náboženskej príslušnosti. V prevažne pluralistickej spoločnosti nie je táto požiadavka bezvýznamná. Avšak treba dbať na to, aby tento rešpekt voči iným ostával jednoducho badateľný. Vzájomný rešpekt jedného voči druhému rastie len v zhode niektorých neodnateľných hodnôt, ktoré sú vlastné ľudskej prirodzenosti, najmä nedotknuteľná dôstojnosť každej jednotlivkej osoby. Táto zhoda neobmedzuje prejav rozličných náboženstiev; naopak dovoľuje každému človeku tvorivo svedčiť, v čo verí, nevyhýbajúc sa porovnávaniam s inými.

V Nemecku – ako v mnohých iných, nielen západných krajinách – je tento všeobecný východiskový rámec daný ústavou, ktorej právny obsah je záväzný pre každého občana, bez ohľadu na to, či je alebo nie je členom spoločenstva veriacich.

Zaiste je diskusia o najlepšej formulácii princípov ako verejnom vykonávaní náboženských obradov ďalekosiahla a stále otvorená, avšak je významnou skutočnosťou, že ústava ju vyjadruje teraz už viac než 60 rokov podnes platným spôsobom (porov. Čl. 4, 2 nemeckej ústavy). Nachádzame v nej predovšetkým onen

spoločný étos, ktorý je základom ľudského spoluzitia a ktorý istým spôsobom formuje tiež zdanlivo len formálne pravidlá fungovania inštitucionálnych orgánov a demokratického života.

Mohli by sme sa opýtať, prečo sa takýto text, ktorý bol vypracovaný v radikálne odlišnom historickom období, teda v takmer jednotnej kresťanskej kultúrnej situácii, prispôsobuje dnešnému Nemecku, ktoré žije v situácii globalizovaného sveta a je ovplyvnené zrejším pluralizmom v oblasti náboženského presvedčenia.

Zdá sa mi, že dôvodom je skutočnosť, že otcom ústavy v onom dôležitom okamihu bolo celkom jasné, že treba nájsť obzvlášť solídny základ, na ktorom by sa mohli všetci občania znovu nájsť. Tým, že takto konali, nepustili od vlastnej náboženskej príslušnosti; pre nemálo z nich bol kresťanský obraz človeka pravou inšpirujúcou silou. Vedeli však, že musia jednať s ľuďmi iných konfesii a tiež s ľuďmi bez náboženského zázemia: Spoločný základ sa našiel v uznaní niektorých neodhateľných práv, ktoré sú vlastné ľudskej prirodzenosti a predchádzajú každú pozitívnu formuláciu.

Takto bol položený v značne homogénnej spoločnosti základ, ktorý dnes považujeme za platný vo svete ovplyvnenom pluralizmom. Základ, ktorý v skutočnosti ukazuje tiež takémuto pluralizmu svoje zjavné hranice: Nie je totiž mysliteľné, aby sa spoločnosť dlhodobo mohla udržať bez konsenzu o základných etických hodnotách.

Milí priatelia! Na základe toho, čo som tu naznačil, sa mi zdá, že je možná plodná spolupráca medzi kresťanmi a moslimami. A tým prispějeme k budovaniu spoločnosti, ktorá je v mnohých ohľadoch odlišná podľa toho, čo sme si priniesli z minulosti. Ako ľudia viery môžeme vychádzajúc zo svojich doterajších presvedčení dať dôležité svedectvo v mnohých rozhodujúcich oblastiach spoločenského života. Myslím tu napr. na ochranu rodiny na základe manželského spoluzitia, na úctu k životu v každom období jeho prirodzeného vývoja alebo na podporu väčšej sociálnej spravodlivosti.

Aj preto považujem za dôležité sláviť deň reflexie, dialógu a modlitby za pokoj a spravodlivosť vo svete. A to chceme uskutočniť nasledujúceho 27. októbra, 25 rokov po historickom stretnutí v Assisi, ktoré sa konalo pod vedením môjho predchodcu, blahoslaveného pápeža Jána Pavla II. Týmto stretnutím chceme jednoduchým spôsobom vyjadriť, že my ako ľudia viery našim mimoriadnym spôsobom prispievame k budovaniu lepšieho sveta, pričom pre účinnosť našich skutkov zároveň uznávame nutnosť rastu v dialógu a vo vzájomnej úcte.

S týmito myšlienkami Vám ešte raz posielam svoj srdečný pozdrav a ďakujem Vám za toto stretnutie, ktoré je obohatením pre pobyt v mojej vlasti.

Benedikt XVI. v Erfurte

Po stretnutí s moslimskou komunitou sa pápež s Berlínom rozlúčil a o 10.00 h odletel do Erfurtu, hlavného mesta Durínska, federálneho štátu v strede Nemecka.

Dvadsaťtisícový Erfurt je dnes mestom študentov (žije tu 30-tisíc poslucháčov miestnej univerzity, jej súčasťou je tiež teologická fakulta). Erfurtskú diecézu, ktorá zahŕňa vyše dva milióny obyvateľov Durýnska, z nich je katolíkov asi sedem percent, vedie biskup Mons. Joachim Wanke. Ten spoločne s prezidentkou spolkovej krajiny Durýnsko, Christine Lieberknechtovou, Benedikta XVI. s doprovodom privítal na erfurtskom letisku.

Pápež potom navštívil erfurtskú katedrálu. Biskup Wanke vo svojom privítaní uviedol, že je to po prvý raz, keď mesto navštevuje pápež. Požiadal Svätého Otca, aby miestnych kresťanov posilnil svojím svedectvom viery. Benedikt XVI. potom pozdravil pomocného erfurtského biskupa, katedrálnu kapitolu a zastavil sa k úcte pozostatkov sv. Bonifáca a tichej adorácii. Potom sa podpísal do zlatej knihy, pozdravil s profesormi teologickej fakulty a poklonil pred hrobom biskupa Huga Aufderbecka, predchodcu súčasného diecézneho biskupa.

Patrónkou erfurtskej diecézy je sv. Alžbeta Durínska a ku Katolíckej cirkvi sa tu hlási 8 percent obyvateľstva.

Návšteva pápeža v Lutherovom bývalom kláštore

Po návšteve starobylej románskej katedrály Panny Márie, z roku 1154, v ktorej v roku 1507 prijal kňazské svätenie Martin Luther, sa Svätý Otec stretol v bývalom augustiniánskom kláštore so zástupcami Evanjelickej cirkvi Nemecka. Na stretnutí nechýbal ani predseda Rady nemeckej evanjelickej cirkvi, pastor Nikolaus Schneider, ktorý už pred stretnutím označil návštevu pápeža v Lutherovom bývalom kláštore za významnú udalosť.

Vážené dámy, vážení páni!

Keď sa teraz ujímam slova, chcel by som predovšetkým poďakovať za túto príležitosť stretnúť sa s vami. Som vďačný osobitne predstavenému Evanjelickej cirkvi Nikolausovi Schneiderovi, ktorý ma privítal a svojimi milými slovami ma prijal medzi vás. Zároveň by som chcel poďakovať za ten zvláštny dar, že sa naše stretnutie môže odohrať na tomto historickom mieste.

Ako rímskeho biskupa ma napĺňa dojatie, že sa môžem stretnúť s reprezentantmi Rady nemeckej evanjelickej cirkvi v starobyľom augustiniánskom kláštore v Erfurte. Tu Luther študoval teológiu. Tu bol r. 1507 vysvätený za kňaza. Napriek želaniu svojho otca, nepokračoval v štúdiách práva, ale študoval teológiu a kráčal ku kňazstvu v reholi sv. Augustína. Na tejto ceste neprebíhal od jedného k druhému. To, čo mu nedávalo pokoj, bola otázka o Bohu, jeho hlboké zanievanie a vzpruha jeho života a ceľ jeho cesty. „Ako je možný Boh, ktorý je milosrdný?“ – táto otázka prenikala jeho srdcom a bola na pozadí všetkých jeho teologických bádanií i každého vnútorného boja. Teológia pre neho nebola akademickou záležitosťou, ale vnútorným bojom so sebou samým, bojom, v ktorom išlo o Boha, bojom s Bohom.

„Ako je možný Boh, ktorý je milosrdný?“ Vždy znovu ma zasahuje fakt, že práve táto otázka bola hybnou

silou celej jeho cesty. Kto dnes, dokonca i medzi kresťanmi, rieši niečo podobné? Čo znamená otázka o Bohu v našom živote? V našom hlásaní? Pre väčšinu ľudí, i medzi kresťanmi, sa Boh v konečnom dôsledku nezajíma o naše hriechy a naše činnosti. Pretože on predsa vie, že sme všetci iba ľudia (telesní). Pokiaľ dnes ešte veríme v Boží súd, že existuje druhý breh a takmer všetci predpokladáme, že Boh v skutočnosti musí byť veľkorosý, že nakoniec vo svojom milosrdenstve nám odpustí naše malé nedostatky. Sú ale naše nedostatky skutočne také malé? Či nie je svet ničený kvôli korupcii veľkých, ale tiež malých, ktorí myslia iba na svoj vlastný prospech? Nie je snáď devastovaný mocou drog, ktoré sú udržiavané na jednej strane túžbou po živote a peniazoch a na druhej strane lačnosťou po pôžitku u tých ľudí, ktorí im prepadli? Nie je snáď svet ohrozený narastajúcim sklonom k násiliu, ktoré sa nezriedka maskuje zdanlivou religiozitou? Mohli by hlad a chudoba devastovať do takej miery celé oblasti sveta, keby v nás Božia láska, počínajúc láskou k blížnemu a k Božím tvorom, k ľuďom, bola živšia? V otázkach týmto smerom by sa dalo pokračovať. Nie, zlo nie je gigantom. Nemohlo by byť tak silné, keby sme my kládli Boha skutočne do stredu svojho života. Otázka: Aká je Božia pozícia vo vzťahu k mne, ako stojím ja pred Bohom? – táto páľčivá otázka Martina Luthera by sa mala znovu stať – iste novým spôsobom – tiež našou otázkou. Myslím, že toto je prvý apel, ktorý by sme mali cítiť pri stretnutí s Martinom Lutherom.

A potom je dôležité toto: Boh, jediný Boh, Stvoriteľ neba a zeme, je niečím iným než filozofickou hypotézou o pôvode vesmíru. Tento Boh má tvár a prehovoril ku nám. V človeku, Ježišovi Kristovi, sa stal jedným z nás – pravý Boh a pravý človek zároveň. Lutherovo myslenie, celá jeho spiritualita bola úplne kristocentrická: „To, čo podporuje Kristovu vec“ bolo pre Luthera hermeneutickým kritériom, rozhodujúcim pre interpretáciu Svätého Písma. To však predpokladá, že Kristus je stredom našej spirituality a že láska k nemu, život s ním orientuje náš život.

Možno mi teraz poviete: Dobre, ale čo má toto všetko spoločné s našou ekumenickou situáciou? Nie je to všetko len pokus obísť prostredníctvom mnohých slov problémy, v ktorých čakáme praktický pokrok a konkrétne výsledky? K tomu odpovedám: To, čo je pre ekumenizmus najnevyhnutejšie, je predovšetkým nestratiť pomaly a nenápadne pod tlakom sekularizácie veľké veci, ktoré máme spoločné, ktoré nás ako takých robia kresťanmi a ktoré zostávajú ako dar a úloha. Bolo by chybou koncesného veku vidieť len to, čo nás rozdeľuje, a nevnímať zásadným spôsobom to, čo máme spoločné vo veľkých smerniciach (direktívach) Svätého písma a vo vyznaniach viery kresťanstva. Práve to je veľký pokrok ekumenizmu posledných desaťročí, že sme si totiž povšimli toto spoločenstvo v spoločnej modlitbe a speve, v spoločnom nasadení za kresťanský ethos pred svetom, v spoločnom svedectve o Bohu Ježišovi Kristovi v tomto

svete, a že uznávame toto spoločenstvo za náš nepomiteľný základ.

Nebezpečenstvo, že by sme oň mohli prísť, nie je bohužiaľ nereálne. Tu by som chcel upozorniť na dva aspekty. V poslednej dobe sa geografia kresťanstva hlboko zmenila a mení sa i naďalej. Cirkvi historických vyznaní zostávajú často zmätené pred novou formou kresťanstva, ktoré sa šíri s ohromným misijným dynamizmom, ktorého formy niekedy vzbudzujú obavy. Je to kresťanstvo s chabým inštitucionálnym zázemím, s malou váhou racionality a ešte menšou dogmatickou váhou, ale tiež málo stabilné. Tento celosvetový fenomén nám všetkým kladie otázku, čo pozitívne a čo negatívne nám má táto nová forma kresťanstva povedať? V každom prípade nás znovu stavia pred otázku, čo zostáva vždy platné a čo môže alebo by malo byť zmenené, pred otázkou základnej voľby vo viere.

Hlbšia a v našej krajine páľčivejšia je druhá výzva, ktorá stojí pred celým kresťanstvom. O tej by som chcel hovoriť: ide o kontext sekularizovaného sveta, v ktorom musíme žiť a svedčiť v ňom dnes o svojej viere. Nepriťomnosť Boha v našej spoločnosti dolieha stále viac, dejiny jeho zjavenia, o ktorom nám hovorí Písmo, sa zdajú minulosťou, ktorá sa stále viac vzdáľuje. Je teda na mieste ustúpiť tlaku sekularizácie, stať sa modernými tak, že vieru rozriedime? Viera prirodzene musí byť znovu premyslená a predovšetkým žitá dnes novým spôsobom, aby sa stávala niečím, čo patrí prítomnosti. Tým, čo pomáha, však nie je rozriedenie viery, ale jedine jej plné prežívanie v našej súčasnosti. To je ústrednou úlohou ekumenizmu. V tom by sme si mali navzájom pomáhať, v hlbšej a živšej viere. Taktiky nás nezachránia, nezachránia kresťanstvo. To, čo nás zachráni je znovu premyslená a nanovo prežívaná viera, skrze ktorú Kristus a s ním živý Boh vstúpi do tohto nášho sveta. Tak ako nás mučeníci nacistickej epochy priviedli jedných k druhým a vyvolali prvú veľkú ekumenickú ústretovosť, tak tiež dnes viera spočívajúca v hĺbke nás samých, uprostred sekularizovaného sveta, je najsilnejšou ekumenickou silou, ktorá nás znovu spája a vedie nás k jednote v jedinom Pánovi.

Ekumenická bohoslužba

Po stretnutí s evanjelikmi predsedal Benedikt XVI. v kláštornom kostole ekumenickej bohoslužbe. Úryvok z evanjelia s Ježišovou modlitbou za jednotu učeníkov prečítal kardinál Kurt Koch, predseda Pápežskej rady pre jednotu kresťanov. Podľa slov Benedikta táto Ježišova modlitba za jednotu učeníkov nie je starou záležitosťou, ale naopak o ňu prosí Otca neustále.

Táto jednotu spočíva v tom, že veríme v jedného Trojjediného Boha Stvoriteľa a našou úlohou je o ňom spoločne svedčiť a byť v službe človeku, ktorého Boh stvoril na svoj obraz, uviedol v homílii Benedikt XVI.

Drahí bratia a sestry v Pánovi!

„Neprosím len za nich, ale aj za tých, čo skrze ich slovo uveria vo mňa“ (Jn 17,20): toto povedal Ježiš podľa Jánovho evanjelia vo Večeradle Otcovi. Prihovára sa

za budúce generácie veriacich. Dáva sa za Večeradlo, smerom do budúcnosti. Prosil aj za nás. A stále prosí za našu jednotu. Táto Ježišova modlitba nie je jednoducho záležitosťou minulosti. On stále stojí pred Otcou, prihovárajúc sa za nás, a stojí v tejto chvíli aj uprostred nás a chce nás vtiahnuť do svojej modlitby. V Ježišovej modlitbe nachádzame najhlbšiu podstatu našej jednoty. Staneme sa jedným, ak sa necháme vtiahnuť dovnútra tejto modlitby. Zakaždým, keď sa ako kresťania zjednotíme v modlitbe, Ježišova starosť o nás a jeho modlitba za nás k Otcovi, by sa nás mala dotknúť hlboko v srdci. Čím viac sa necháme vtiahnuť do tejto udalosti, tým viac porastieme v jednote.

Zostáva Ježišova modlitba nevypočutá? Dejiny kresťanstva sú v istom zmysle viditeľným prvkom tejto drámy, v ktorej Kristus zápasí a trpí s nami – ľudskými bytosťami. Vždy znova musí znášať odmietanie jednoty, a predsa sa stále nanovo dosahuje jednota s ním a teda s Trojjediným Bohom. Musíme vidieť obe veci: hriech človeka, ktorý odmieta Boha a vzdáva sa od neho vo svojom vnútri, ale aj víťazstvá Boha, ktorý je oporou Cirkvi nezávisle od jej slabosti, neustále priťahujú mužov a ženy bližšie k sebe, a teda aj k sebe navzájom. Z tohto dôvodu by sme na ekumenickom zhromaždení nemali iba ľutovať naše rozdelenia a odluky, ale mali by sme aj ďakovať Bohu za prvky jednoty, ktoré pre nás uchoval a ktoré nám vždy nanovo darúva. A táto vďačnosť musí byť zároveň odhodlaním nestratiť, v časoch pokušenia a nástrah, jednotu, ktorá nám bola zverená.

Naša základná jednota spočíva vo fakte, že veríme v Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme. Že ho vyznávame ako trojjediného Boha – Otca, Syna a Ducha Svätého. Najvyššia jednota nie je osamelosťou monády, ale jednotou skrze lásku. Veríme v Boha – v konkrétneho Boha. Veríme vo fakt, že Boh k nám prehovoril a stal sa jedným z nás. Svedčiť o tomto živom Bohu je v súčasnosti našou spoločnou úlohou.

Človek potrebuje Boha, alebo veci fungujú dost' dobre aj bez neho? Keď v prvej fáze Božej absencie jeho svetlo ešte stále vysielá svoje odrazy a udržuje ľudskú existenciu, myslíme si, že veci naozaj fungujú aj bez Boha. No čím viac sa svet vzdáva od Boha, tým viac sa stáva zjavným, že človek pohltý mocou (hybris), v prázdnote srdca a v dychtivosti po uspokojení a šťastí stále viac a viac „stráca“ život. Smäd po nekonečne je v človeku prítomný nevykoreniteľným spôsobom. Človek bol stvorený pre vzťah s Bohom a potrebuje ho. Táto naša prvá ekumenická bohoslužba musí byť teraz spoločným svedectvom o prítomnosti živého Boha a musí dať svetu odpovede, ktoré potrebuje. Prirodzene k tomuto základnému svedectvu o Bohu nevyhnutne patrí svedectvo o Ježišovi Kristovi, pravom človeku a pravom Bohu, ktorý žil spolu s nami, bol za nás umučený, zomrel za nás a svojím vzkriesením roztvoril bránu smrti. Drahí priatelia, posilnime sa v tejto viere! Navzájom si pomáhajme ju žiť! Toto je veľkou ekumenickou úlohou, ktorá nás vovádza do srdca Ježišovej modlitby.

Dôležitosť viery v Boha sa musí zjavovať v prežívaní jeho slova. Nech sa zjavuje v tomto čase veľmi konkrétnym spôsobom v úsilí o to stvorenie, ktoré on chcel mať na svoj obraz – človeka. Žijeme v čase, v ktorom sa kritériá ľudského bytia stali neistými. Etika býva nahradzovaná výpočtom dôsledkov. Tvárou v tvár tomu musíme my ako kresťania brániť nedotknuteľnosť ľudskej dôstojnosti, od počatia až po smrť – v otázkach predimplantačnej diagnostiky až po eutanáziu. „Iba ten, kto pozná Boha, pozná i človeka“, povedal kedysi Romano Guardini. Bez poznania Boha sa človek stáva manipulovateľný. Viera v Boha sa musí konkretizovať v našom spoločnom úsilí pre človeka. Súčasťou tohto úsilia nie sú len základné kritériá ľudskosti, no predovšetkým a veľmi konkrétne práve láska, ktorú nás učí Ježiš v opise posledného súdu (Mt 25): Boh Sudca nás bude súdiť podľa toho, ako sme sa správali voči našim blíznym, voči tým najmenším spomedzi jeho bratov. Disponovanosť pomáhať v dnešných potrebách, nezávisle od vlastnej životnej situácie, je základnou úlohou kresťana.

Toto platí predovšetkým v osobnom živote každého z nás. Platí to v spoločenstve národa a štátu, v ktorom všetci preberajú zodpovednosť jedni za druhých. Platí to aj pre náš kontinent, v ktorom sme povolaní k solidarite s celou Európou. A nakoniec platí to aj bez ohľadu na akékoľvek hranice: kresťanská láska dnes vyžaduje naše úsilie o spravodlivosť na celom svete. Viem, že zo strany Nemcov a Nemecka sa robí veľa pre umožnenie dôstojnej existencie všetkých ľudí, a za to vám chcem zo srdca poďakovať. Nakoniec by som chcel ešte zdôrazniť jednu hlbšiu dimenziu našej povinnosti lásky. Dôležitosť viery sa ukazuje obzvlášť vtedy, keď dokáže inšpirovať niektorých ľudí k úplnému odovzdaniu sa Bohu a – počnúc od Boha – všetkým. Veľká pomoc sa stáva konkrétnou iba vtedy, keď jestvujú tí, ktorí sú úplne k dispozícii tým druhým a tým robia Božiu lásku uveriteľnou. Takéto osoby sú dôležitým znakom pravosti našej viery.

Pred návštevou pápeža sa viackrát hovorilo o ekumenickom dare hosťa, ktorý bol očakávaný od tejto návštevy. Nie je potrebné špecifikovať, aké dary boli spomínané. Chcel by som k tomu povedať, že ide o politické nepochopenie viery a ekumenizmu. Keď hlava štátu navštívi priateľskú krajinu, všeobecne tomu predchádzajú kontakty medzi rôznymi orgánmi, ktoré pripravujú potvrdenie jednej alebo viacerých zmlúv medzi dvoma štátmi: pri hodnotení výhod a nevýhod sa dospeje ku kompromisu, ktorý sa nakoniec zdá výhodný pre obe strany, a tak môže byť zmluva podpísaná. No viera kresťanov sa nezakladá na hodnotení našich výhod a nevýhod. Viera vytvorená nami samými je bez akejkoľvek hodnoty. Viera nie je niečo, čo my vymyslíme, alebo na čom sa dohodneme. Je to základ, na ktorom žijeme. Jednota nerastie skrze hodnotenie výhod a nevýhod, ale iba pomocou vždy hlbšieho ponorenia sa do viery skrze zmýšľanie a konanie. Týmto spôsobom za posledných 50 rokov a obzvlášť počnúc návštevou pápeža Jána Pavla II. pred 30 rokmi veľmi vzrástlo naše spoločenstvo, za čo

môžeme byť iba vd'áční. Rád by som pripomenul stretnutie s komisiou vedenou luteránskym biskupom Lohsem, počas ktorého sme sa snažili o toto hlbšie preniknutie do viery skrze zmyslenie a konanie. Všetkým tým, ktorí na tomto spolupracovali – za katolícku stranu to bol predovšetkým kardinál Lehmann – by som chcel vyjadriť hlbokú vd'áčnosť. Nebudem spomínať všetky mená – Pán ich všetky pozná. Spolu môžeme všetci ďakovať Pánovi za cestu jednoty, ku ktorej nás vedie, a pripojiť sa s pokornou dôverou k jeho modlitbe: urob, aby sme všetci boli jedno, ako ty si jedno s Otcom, aby svet uveril, že On ťa poslal (porov. Jn 17,21).

Mariánske vešpery v Etzelsbach

Po obede v erfurtskom seminári sa pápež vrtulníkom presunul na pútnické miesto Etzelsbach. Na priestranstve pred kaplnkou predsedal bohoslužbe mariánskych vešpier, ktoré navštívilo 90-tisíc ľudí. V homílii Benedikt XVI. pripomenul význam tohto pútnického miesta v dobách oboch bezbožných diktatúr, keď sa tam veriaci začali hojne utiekať, aby si vyprosovali vnútorný pokoj.

Drahí bratia a sestry!

Dnes sa uskutočňuje moja túžba navštíviť Eichsfeld a spolu s vami poďakovať Panne Márii tu v Etzelsbachu. „Tu, v milovanom a pokojnom údolí“ – ako hovorí jedna pútnická pieseň – a „pod starými lipami“ nám Mária dáva istotu a novú silu. V dvoch neľútostných diktatúrach, ktoré chceli vziať ľuďom ich tradičnú vieru, si bol eichsfeldský ľud istý, že nájde tu v etzelsbachskom sanktuáriu otvorenú bránu a miesto vnútorného pokoja. Aj dnešným slávením mariánskych vešpier chceme pokračovať vo zvláštnom priateľstve s Máriou, ktoré vyrástlo z tohto všetkého.

Keď sa kresťania vždy a všade obracajú na Máriu, nechávajú sa viesť spontánnou istotou, že Ježiš nemôže zavrhnúť prosby, ktoré mu prednáša jeho Matka; a opierajú sa o neotrasiteľnú dôveru, že Mária je zároveň aj našou Matkou, ktorá prežívala najväčšie utrpenie a ktorá spolu s nami rozumie našim ťažkostiam a materinským spôsobom myslí na ich prekonanie. Koľko ľudí počas storočí prišlo na púť k Márii, aby našli pred obrazom Bolestnej – ako tu v Etzelsbachu – potešenie a útechu!

Hľaďme na jej obraz! Žena v strednom veku s viečkami oťažavenými od toľkého plaču a zároveň so zasným pohľadom do diaľky, akoby vo svojom srdci uvažovala o všetkom, čo sa stalo. V jej lone spočíva mŕtve telo Syna, ona si ho opatrne a s láskou privíňa ako vzácny dar. Na odhalenom tele Syna vidíme stopy po ukrižovaní. Ľavé rameno Ukrižovaného padá zvisle k zemi. Možno toto sochárske dielo Piety – často podľa zvyku – bolo pôvodne umiestnené ponad oltár. Tak Ukrižovaný poukazuje svojím vystretým ramenom na to, čo sa deje na oltári, kde sa jeho završená svätá obeta sprítomňuje v Eucharistii.

Zvláštnosťou tajomného etzelsbachského obrazu je poloha Ukrižovaného. Vo väčšine zobrazení Piety leží

mŕtvy Kristus hlavou smerom doľava. Tak môže pozorovateľ vidieť ranu v boku Ukrižovaného. Tu v Etzelsbachu však je táto rana skrytá, pretože mŕtve telo je otočené na druhú stranu. Mne sa zdá, že v takomto zobrazení sa skrýva hlboký zmysel, ktorý sa odkrýva iba pri pozornej kontemplácii. V tajomnom etzelsbachskom zobrazení sú srdcia Ježiša a jeho Matky obrátené jedno k druhému, približujú sa jedno k druhému. Vzájomne si vymieňajú svoju lásku. Vieme, že srdce je aj orgánom najväčšej senzibility a najhlbšieho súcitu. V Máriinom srdci je miesto na lásku, ktorú chce jej božský Syn darovať svetu.

Mariánska úcta sa sústreďuje v kontemplácii vzťahu medzi Máriou a jej božským Synom. Veriaci nachádzali vždy nové aspekty a tituly, ktoré nám môžu lepšie odhaliť toto tajomstvo, napr. obraz nepoškvrneného Máriinho srdca ako symbol hlbkej bezhraničnej jednoty s Kristom v láske. Nie je to sebarealizácia, ktorá rozvíja ľudskú osobnosť, ako nám to dnes predkladá moderný svet, a ktorá sa môže ľahko zmeniť na formu rafinovaného egoizmu. Ale je to postoj darovania sa, ktorý smeruje k Máriinmu srdcu, a tak aj k srdcu Vykupiteľa.

„Vieme, že tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré; tým, čo sú povolani podľa jeho rozhodnutia“ (Rim 8, 28). To sme práve počuli v čítaní. V Márii Boh dal, aby všetko slúžilo na dobré a prostredníctvom Márie naďalej dáva, aby sa dobro rozmáhalo vo svete. Z križa, z trónu milosti a vykúpenia, dal Ježiš ľuďom za matku vlastnú Matku Máriu. Vo chvíli jeho obety za ľudstvo urobil istým spôsobom Máriu sprostredkovateľkou prúdenia milosti, ktorá pochádza z križa. Pod križom sa Mária stáva priateľkou a ochrankyňou ľudí na ich životnej ceste. „Svojou materskou láskou sa stará o putujúcich bratov a sestry svojho Syna uprostred súžení a trápení, až kým neprídu do nebeskej vlasti“ (Lumen gentium, 62). Áno, v živote prechádzame rôznymi udalosťami, no Mária sa prihovára za nás u svojho Syna a odovzdáva nám silu božskej lásky.

Naša dôvera v účinný príhovor Božej Matky a naša vd'áčnosť za vždy novú pomoc nesú v sebe určitým spôsobom impulz posunúť úvahu až za hranice chvíľkovej potreby. Čo nám chce naozaj povedať Mária, keď nás chráni pred nebezpečenstvom? Chce nám pomôcť pochopiť šírku a hĺbku nášho kresťanského povolania. S materinskou nehou nám chce vysvetliť, že celý náš život má byť odpoveďou na bohatú milosrdnú lásku nášho Boha. Akoby nám hovorila: pochop, že Boh, ktorý je prameňom každého dobra a nechce nič iné iba tvoje pravé šťastie, má právo žiadať od teba život, ktorý sa bezhranične a s radosťou oddáva jeho vôli a pričini sa, aby aj ostatní robili podobne. „Kde je Boh, tam je budúcnosť“. Naozaj, kde dovolíme Božej láske plne konať v našom živote, tam je otvorené nebo. Tam je možné stvárňovať prítomnosť, aby vždy viac zodpovedala dobrej zvesti nášho Pána Ježiša Krista. Tam aj malé veci každodenného života majú svoj zmysel a veľké problémy nachádzajú riešenie. Amen.

Svätá omša na námestí Domplatz v Erfurte

Pápež Benedikt XVI. zavŕšil v sobotu svoju návštevu Erfurtu na námestí Domplatz svätou omšou pred tisíckami veriacich. Tamojší biskup Joachim Wanke ho privítal s tým, že jeho pobyt je „povzbudením pre všetkých východonemeckých katolíkov, ktorí zostali verní katolíckej viere v socialistickej ére,“ uviedol erfurtský biskup. Svätý Otec slávil bohoslužbu spolu s nemeckými biskupmi.

Drahí bratia a sestry!

„Chváľte Pána v každom čase, lebo je dobrý“, tak sme teraz spievali pred evanjeliom. Áno, máme skutočne dôvod z celého srdca ďakovať Bohu. Ak by sme sa na tomto mieste vrátili v myslí o tridsať rokov späť, do Jubilejného roku sv. Alžbety – 1981, do čias NDR... kto by vtedy tušil, že o pár rokov neskôr zmizne Berlínsky múr i ostatné drôty? V prípade, že pôjdeme ešte ďalej, o sedemdesiat rokov dozadu, do roku 1941, do doby nacizmu, kto by vtedy predpovedal, že takzvaná „Tisícročná Reich“ bude za štyri roky ležať v popole?

Drahí bratia a sestry, tu – v Durínsku i v celej bývalej NDR – ste museli znášať „hnedú“ (nacistickú) i „červenú“ (komunistickú) diktatúru, ktorá bola pre vieru akýmsi kyslým dažďom. Mnohé z následkov tejto doby musíme ešte spracovať, najmä v duchovnej a náboženskej oblasti. Väčšina obyvateľov tejto krajiny sa už vzdialila od viery v Krista a od spoločenstva Cirkvi. Posledné dve desaťročia však ukazujú i pozitívne skúsenosti: rozšírený horizont, vzájomnú výmenu nezávisle od hraníc, pevná dôvera, že nás Boh neopustí a že nás vedie po nových cestách. „Kde je Boh, tam je budúcnosť“.

Všetci sme presvedčení o tom, že znovunadobudnutá sloboda dopomohla k väčšej úcte voči ľudskému životu a umožnila otvoriť mnohé nové možnosti. Zo strany Cirkvi môžeme s vďačnosťou vyzdvihnúť mnoho ďalších uľahčení, ako sú nové možnosti pre farské aktivity, obnova a rozšírenie kostolov i farských centier, diecézne aktivity pastorálneho a kultúrneho charakteru. No priniesli nám tieto možnosti aj vzrast vo viere? Neleží základný kameň viery a kresťanského života v niečom inom než v spoločenskej slobode? Mnohí presvedčení katolíci zostali verní Kristovi a Cirkvi aj v tejto ťažkej situácii vonkajšieho útlaku. Akceptovali mnohé osobné znevýhodnenia len preto, aby mohli žiť svoju vieru. Chcel by som teraz poďakovať kňazom a ich spolupracovníkom a spolupracovníčkam z toho obdobia. Obzvlášť chcem pripomenúť pastoráciu utečencov hneď po skončení Druhej svetovej vojny: mnohí klerici i laici vtedy vykonali veľké veci pre zmiernenie ťažkej situácie utečencov a preto, aby im darovali novú vlasť. V neposlednom rade patrí úprimné poďakovanie i rodičom, ktorí v diaspóre a v politickom prostredí, ktoré bolo nepriateľsky naladené proti Cirkvi, vychovali svoje deti v katolíckej viere. S vďačnosťou si spomeňme napríklad aj na náboženské prázdninové poby-

ty organizované pre deti, ako aj pôsobenie katolíckych mládežníckych centier „Sankt Sebastian“ v Erfurte a „Marcel Callo“ v Heiligenstadte. Najmä v Eichsfelde veľa kresťanov katolíkov odporovalo komunistickej ideológii. Nech Boh hojne odmení ich vytrvalosť vo viere. Statočné svedectvo a trezlivá dôvera v Božiu prozreteľnosť sú drahocenným semenom, ktoré prisľubuje do budúcnosti veľkú úrodu.

Božia prítomnosť sa zjavuje mimoriadne jasným spôsobom najmä v živote svätých. Ich svedectvá viery nám i dnes dávajú odvahu k novému prebudeniu. Myslíme predovšetkým na patrónov erfurtského biskupstva: svätú Alžbetu Durínsku, Bonifáca a Kiliána. Alžbeta prišla z inej krajiny – z Uhorska, do Wartburgu v Durínsku. Viedla intenzívny život modlitby, kajúcnosti a evanjeliovkej chudoby. Pravidelne schádzala zo svojho zámku do mesta Eisenach, aby sa tam osobne starala o chudobných a chorých. Jej pozemský život bol krátky – dožila sa len dvadsaťštyri rokov – ale plody jej svätosti boli nesmierne. Svätá Alžbeta je veľmi uctievaná aj evanjelickými kresťanmi. Môže pomôcť i nám všetkým objaviť plnosť viery, ktorú sme prijali a aby sme ju dokázali preniesť do nášho každodenného života.

Na kresťanské korene našej krajiny poukazuje tiež založenie erfurstského biskupstva svätým Bonifácom v roku 742. Táto udalosť zároveň tvorí prvú doloženú zmienku o meste Erfurt. Tento biskup – misionár prišiel z Anglicka a pôsobil v úzkom spojení s nástupcom sv. Petra. Uctieваме si ho ako „apoštola Nemecka“. Zomrel ako mučeník. Jeho dvaja spoločníci, svätý Eoban a svätý Adelár, ktorí spolu s ním preliali krv za kresťanskú vieru, sú pochovaní tu, v erfurtskej katedrále.

Ešte pred anglosaskými misionármi pôsobil v Durínsku sv. Kilián, pustovník a misionár z Írska. Spolu s dvoma spoločníkmi zomrel vo Würzburgu ako mučeník, pretože kritizoval morálne poklesky miestneho durínskeho vojvodu. Nemôžeme zabudnúť ani na svätého Severa z Ravenny, patróna miestneho chrámu Severikirche. V štvrtom storočí bol biskupom v Ravenne a jeho pozostatky boli v roku 836, kvôli podpore a prehlbeniu kresťanskej viery v tejto oblasti, prenesené do Erfurtu.

Čo majú títo svätí spoločné? Ako môžeme opísať a preniesť do nášho života to, čo bolo jedinečné na ich životoch? Áno, svätí nám ukazujú, že žiť aktívne s Bohom je možné a dobré, že je možné ho dávať na prvé miesto, a nepovažovať ho len za nejakú skutočnosť uprostred mnohých iných. Svätí poukazujú na skutočnosť, že Boh sa k nám obrátil ako prvý, že sa nám ukázal a ukazuje v Ježišovi Kristovi. Kristus k nám prichádza, každého z nás oslovuje a pozýva k tomu, aby sme ho nasledovali. Svätí využili toto poznanie. Vo svojom vnútri sa obrátili ku nemu – v neustálom dialógu modlitby – prijali od neho svetlo, ktoré im otvorilo cestu k pravému životu.

Viera je vo svojej podstate vždy „spoločným aktom viery“ s ostatnými. Za svoju vieru vďačím predovšetkým Bohu, ktorý sa ku mne obracia a svoju vieru takpovediac „zapáli“. No v praxi za svoju vieru vďačím tiež mojim blíznym, ktorí uverili predo mnou a ktorí veria spolu so mnou. Toto „spolu“, bez ktorého nie je žiadna osobná viera, je Cirkev. A túto Cirkev nie je možné zastaviť hranicami krajín. Ukazujú nám to rozdielne národnosti svätých, ktorých som práve spomenul: maďarská, anglická, írská a talianska. Tu sa ukazuje, aká je veľmi dôležitá práve duchovná výmena v cele univerzálnej Cirkvi. Ak sa otvoríme celej viere s celými jej dejinami a jej svedectvami v celej Cirkvi, tak bude mať katolícka viera budúcnosť aj vo verejnom živote v Nemecku. Zároveň nám tieto postavy svätých ukazujú veľkú plodnosť svätého života, radikálnej lásky k Bohu a k blížnemu. Svätí, i keď je ich málo, menia svet.

Politické zmeny v roku 1989 boli vo vašej zemi motivované nielen túžbou po bohatstve a možnosti cestovať, ale podstatne tiež túžbou po pravdivosti. Táto túžba bola udržiavaná pri živote tiež vďaka ľuďom, ktorí boli pripravení obetovať svoj život v službe Bohu a blíznym. Títo ľudia i uvedení svätí nám dnes dodávajú odvahu, aby sme využili túto novu situáciu. Nechceme sa ukryť v čisto súkromnej viere. Ale chceme zodpovedne spravovať slobodu, ktorú sme dosiahli. Chceme – ako svätí Kilián, Bonifác, Adelár, Eoban a Alžbeta Durínska – prichádzať k našim spoluobčanom ako kresťania, ktorí ich pozývajú k spoluobjaveniu plnosti Radostnej zvesti.

Tak sa budeme podobať na slávny zvon erfurtskej katedrály, ktorý nesie meno Gloriosa. Je považovaný za najväčší stredoveký zvon na svete. Je živým znamením nášho hlbokého zakorenenia v kresťanskej tradícii, ale tiež výzvou k novému začiatku a k stálosti v našom poslaní. Tento zvon zaznie i dnes na konci tejto slávnostnej svätej omše. Nech nás povzbudí, aby sme podľa príkladu svätých urobili viditeľným a počuteľným svedectvo o Kristovi vo svete, v ktorom žijeme. Amen.

Svätý Otec vo Freiburgu

Po svätej omši sa pápež odobral na cestu do Freiburgu. Mesto Freiburg, ktoré sa nachádza na juhu krajiny vo federálnom štáte Bádensko-Württembergsko, má 200-tisíc obyvateľov. Arcidiecéza Freiburg, ustanovená už roku 1821, s vyše tisíc farnosťami, má takmer päť miliónov veriacich katolíkov, čo je 42 percent obyvateľstva. Na jej čele stojí Mons. Robert Zollitsch, ktorý je aj predsedom Konferencie biskupov Nemecka. Katedrála vo Freiburgu – v gotickom štýle – bola stavaná od roku 1200 do polovice 16. storočia a je zasvätená „Našej Panej“. Známa je vežou vysokou 116 metrov s 19 zvonmi, ktoré sú symbolom Freiburgu a sú jedny z najstarších v Nemecku, pochádzajú z roku 1258.

Stretnutie s predstaviteľmi pravoslávnych cirkví

Svätý Otec prišiel okolo druhej hodiny popoludní na katedrálne námestie v meste Freiburg. Najskôr vstúpil do katedrály, ktorá je zasvätená Panne Márii. Po adorácii nasledovala modlitba Anjel Pána a podpis do knihy hostí. Potom, ako pápež pozdravil veriacich pred katedrálou a požehnal ich, sa odobral do freiburského arcibiskupského seminára Collegium Borromaeum. Tu prijal asi na dvadsať minút bývalého nemeckého kancelára Helmuta Kohla, s jeho manželkou. V aule seminára sa potom stretol s predstaviteľmi pravoslávnych cirkví, ktoré viedol metropolita Augustín, predseda Nemeckej pravoslávnej biskupskej konferencie. K pravoslávnym cirkvám byzantského obradu sa na území Spolkovej republiky Nemecko hlási milión trisotitisíc veriacich, ktorí sú organizovaní v 467 komunitách.

Eminencie, Excelencie, vážení reprezentanti Pravoslávnych cirkví,

som veľmi rád, že sa tu dnes stretávame. Zo srdca ďakujem všetkým vám za vašu prítomnosť a za možnosť tohto priateľského stretnutia. Obzvlášť ďakujem metropolitovi Augustinosovi za jeho slová plné nádeje. Aj v tejto chvíli by som rád zopakoval, čo som už povedal na inom mieste: spomedzi Cirkví a kresťanských spoločenstiev je nám Pravoslávie teologicky najbližším. Katolíci a pravoslávni mali tú istú štruktúru prvotnej Cirkvi. Preto aj môžeme dúfať, že nie je vzdialený ten deň, keď budeme môcť znovu spoločne sláviť Eucharistiú (porov. Svetlo sveta. Rozhovor s Petrom Seewaldom, str. 129n).

Katolícka cirkev sleduje so záujmom a sympatiou vývin v pravoslávnych komunitách v západnej Európe, ktoré zaznamenali značný rast. Dnes v Nemecku žije približne 1.600.000 pravoslávnych kresťanov. Stali sa podstatnou časťou spoločnosti, oživiť tak dedičstvo kresťanských kultúr a kresťanskej viery v Európe. S radosťou sledujem zintenzívnenie spolupráce v rámci Pravoslávia, ktorá urobila v posledných rokoch značný progres. Založenie Pravoslávnych biskupských konferencií tam, kde je Pravoslávna cirkev v diaspóre, je vyjadrením pevných vzťahov vo vnútri Pravoslávia. Som rád, že aj v Nemecku ste v minulom kroku urobili tento významný krok. Skúsenosť z týchto biskupských konferencií nech posilňuje jednotu medzi Pravoslávnymi cirkvami, aby napreduvali v úsilí o všeobecný pravoslávny koncil.

Od čias, kedy som bol profesorom v Bonne a potom ešte viac ako arcibiskup Mníchova-Freisingu, som mohol – vďaka osobnému priateľstvu s predstaviteľmi Pravoslávnych cirkví – spoznať a oceniť Pravoslávie vždy hlbším spôsobom. V tom čase začala pracovať aj Spojená komisia Biskupskej konferencie Nemecka a Pravoslávnej cirkvi. Odvtedy – svojimi dokumentmi týkajúcimi sa pastorálnych a praktických otázok podporuje – vzájomné pochopenie a prispieva k upevneniu a k rozvinutiu katolícko-pravoslávnych vzťahov v Nemecku.

Zostáva taktiež mimoriadne dôležitá práca pre objasnenie teologických rozdielov, keďže ich prekonalenie je nevyhnutnou podmienkou pre obnovenie plnej jednoty, po ktorej túžime a za ktorú sa modlíme. Ide predovšetkým o otázku primátu, o ktorej správne pochopenie sa musíme snažiť. Myšlienky o rozpoznávaní medzi podstatou a formou vykonávania primátu, ktoré nám ponúkol pápež Ján Pavol II. v encyklike *Ut unum sint* (č. 95), nám aj dnes môžu ponúknuť plodné impulzy k diskusi.

S vdáčnosťou hľadím aj na prácu Medzinárodnej zmiešanej komisie pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnyimi cirkvami. Som rád, Vážené Eminencie a reprezentanti Pravoslávnych cirkví, že môžem spolu s vami stretnúť predstaviteľov cirkví zapojených do tohto dialógu. Dosiahnuté výsledky umožnia rozvinutie vzájomného pochopenia a priblíženia jedných k tým druhým.

Aktuálnou tendenciou súčasnej doby je takpovediac „oslobodiť“ verejný život od Boha, no kresťanské cirkvi v Nemecku – medzi nimi aj pravoslávni kresťania – na základe viery v jediného Boha a Otca všetkých ľudí spolu napredujú na ceste pokojného vydávania svedectva k vzájomnému pochopeniu a spoločenstvu medzi národmi. Tak konajúc nezabúdajú vkladať zázrak Božieho vtelenia do centra ich ohlasovania. Vedomí si toho, že na tomto zázraku sa zakladá všetka dôstojnosť ľudskej osoby, snažia sa spolu o ochranu ľudského života od jeho počatia až po prirodzenú smrť. Viera v Boha, Stvoriteľa života a absolútna vernosť dôstojnosti každej osobe posilňuje kresťanov v rozhodnutí jednoznačne sa vzoprieť akémukoľvek zákroku, ktorý by bol manipulatívnym a selektívnym voči ľudskému životu. Okrem toho, vedomí si hodnoty manželstva a rodiny, na ktorých nám kresťanom veľmi záleží, musíme ochraňovať integritu a jedinečnosť manželstva medzi mužom a ženou od akejkoľvek pomýlenej interpretácie. Odtiaľto vychádza spoločné úsilie kresťanov – medzi nimi i toľkých pravoslávnych, ktoré je vzácnym príspevkom pre budovanie spoločnosti, ktorá má budúcnosť a v ktorej požíva ľudská osoba potrebný rešpekt.

Obraciame na záver náš pohľad na Máriu, Hodegetria, teda „Tú, ktorá ukazuje cestu“ a ktorá je na Západe uctievaná ako „Naša Pani putovania“. Najsvätejšia Trojica darovala ľudstvu Máriu, Pannu a Matku, aby ona svojím orodovaním nás viedla časom a ukazovala nám cestu k naplneniu. Ku nej sa obraciame s našou prosbou o to, aby sme sa v Kristovi stali spoločenstvom, ktoré bude vnútorne vždy viac zjednotené. Chvála a sláva jeho menu. Nech vás všetkých žehná Boh!

Seminaristi freiburskej diecézy so Svätým Ocom

Svätý Otec sa stretol v kaplnke seminára so seminaristami freiburskej diecézy. V improvizovanom príhovore hovoril pápež o potrebe dôvernej komunikácie s Ježišom, stotožnením sa s univerzálnou cirkvou

a dôležitosti štúdia najmä spojenie rozumu a viery. Posledným podvečerným prijatím bolo stretnutie so zástupcami Centrálného výboru nemeckých katolíkov v seminárnej aule, za ktorý pápeža pozdravil jeho predseda Alois Glück. Svätý Otec vo svojom príhovore najskôr poďakoval výboru za to, že prezentuje záujmy katolíkov vo sfére verejného života a dáva podnet k apoštolátu cirkvi a katolíkov vo spoločnosti. Potom sa zaoberal hodnotením stavu nemeckej spoločnosti. „Cirkev v Nemecku je výborne organizovaná, ale je za tou všetkou štruktúrou odpovedajúca duchovná sila, sila viery v živého Boha? Musíme úprimne priznať, že máme viac než dostačujúcu štruktúru, ale nedostačujúceho Ducha. Dodal by som: skutočná kríza, ktorej čelí cirkev v západnom svete, je kríza viery,“ uviedol pápež a poukázal na závažnosť situácie a nutnosť reflexie.

Modlitbová vigília s mládežou

Po 19.00 h prišiel Benedikt XVI. na výstavisko vo Freiburgu, kde sa konala modlitbová vigília s mládežou. Bohoslužbu slova začal freiburgský arcibiskup Mons. Robert Zollitsch, predseda Nemeckej biskupskej konferencie. Deväť zástupcov potom prednieslo svoje svedectvo o vzťahu k Bohu, Kristovi a viere. Po úryvku z Matúšovho evanjelia nasledoval pápežov príhovor:

Drahí mladí priatelia!

Počas celého dňa som s radosťou myslel na tento večer, kedy budem môcť byť s vami a modliť sa spolu s vami. Niektorí z vás možno boli na Svetových dňoch mládeže, kde sme mohli zakúsiť zvláštnu atmosféru pokoja, hlbokého spoločenstva a radosť, ktorá charakterizuje večernú modlitbovú vigíliu. Prajem si, aby sme v tejto chvíli mohli zažiť niečo podobné. Nech sa nás Pán dotkne a urobí nás radostnými svedkami, ktorí sa spolu modlia a vedia sa jedni za druhých zaručiť, a to nielen dnes večer, ale po celý náš život.

Vo všetkých kostoloch, katedrálach a kláštoroch sa kdekokoľvek zhromažďujú veriaci na slávenie veľkonočnej vigílie, najsvätejšej zo všetkých nocí, ktorá sa začína zapálením paškálu, ktorého svetlo prechádza na všetkých prítomných. Maličky plameň žiari v mnohých svetlách a osvecuje Boží dom v tme. V tom nádhernom liturgickom obrade, ktorý sme napodobnili v dnešnej modlitbovej vigílii, sa nám odkrýva prostredníctvom výrečných znakov tajomstvo našej kresťanskej viery. Ježiš, ktorý o sebe hovorí: „Ja som svetlo sveta“ (Jn 8,12), osvecuje náš život, aby bolo pravdivé, čo sme práve počuli v evanjeliu: „Vy ste svetlo sveta“ (Mt 5,14). Nie je to naše ľudské úsilie či technický pokrok, čo prinášajú svetlo do tohto sveta. Musíme opäť nanovo zakúsiť, že naša snaha pre lepšiu a spravodlivejšiu poriadok naráža na svoje limity. Utrpenie nevinných a napokon smrť

každého človeka vytvárajú nepreniknuteľnú tmu, ktorá môže byť snáď nachvíľu osvetlená novými zážitkami, ako blesk v noci. No napokon však ostáva hrozná tma.

Okolo nás môže byť temnota a tma, no my však vidíme svetlo, maličký plameň, ktorý je silnejší ako zdanlivo silná a neprekonateľná tma. Kristus, ktorý vstal z mŕtvych, osvecuje tento svet a robí to ešte jasnejším spôsobom práve tam, kde sa podľa ľudského úsudku všetko javí temné a beznádejné. On premohol smrť – On žije – a viera v neho preniká ako malé svetlo všetko temné a hrozivé. Kto verí v Ježiša, iste nevidí len slnko v živote, akoby bol uchránený pred utrpením a ťažkosťami, ale vidí vždy jasné svetlo, ktoré mu ukazuje cestu vedúcu do života v plnosti (porov. Jn 10,10). Oči veriaceho v Krista aj v najväčšej tme zbadajú svetlo a už vidia jas nového dňa.

Svetlo nezostáva samo. Všetade naokolo sa zapália ďalšie svetlá. Ich lúče načrtnú obrysy prostredia, takže je možné orientovať sa. Nežijeme sami vo svete. Práve v dôležitých veciach života potrebujeme iných ľudí. A zvlášť vo viere nie sme sami. Sme prsteňmi veľkej reťaze veriacich. Nik neprichádza k viere bez pomoci viery ostatných a na druhej strane svojou vierou prispievam k utvrdeniu iných vo viere. Navzájom si pomáhame byť príkladom jedni pre druhých, zdieľame s ostatnými, čo je naše – myšlienky, skutky, city. A pomáhame si navzájom v orientácii a nachádzaní svojho miesta v spoločnosti.

Drahí priatelia, „Ja som svetlo sveta – Vy ste svetlo sveta“, hovorí Pán. Je to niečo veľké a tajomné, že Ježiš hovorí o sebe a o každom z nás tú istú vec, teda že sme „svetlo“. Ak veríme, že On je Božím Synom, ktorý uzdravoval chorých a kriesil mŕtvych, dokonca že On sám vstal z hrobu a naozaj žije, vtedy chápeme, že On je svetlom, prameňom všetkých svetiel tohto sveta. My však napriek lepším úmyslom nanovo zakúšame neúspech našich snáh a osobných chýb. Zdá sa, že svet, v ktorom žijeme sa napriek technickému pokroku v konečnom dôsledku nestáva lepším. Stále existujú vojny, teror, hlad a choroby, extrémna chudoba a bezútočnosť útlak. A tak aj tí, čo sa v dejinách považovali za „nositeľov svetla“ bez toho, že by boli osvietení Kristom, jediným pravým svetlom, v skutočnosti nevytvorili žiaden pozemský raj, naopak, zaviedli diktatúry a totalitné systémy, v ktorých bola aj najmenšia iskierka humanizmu uhasená.

Teda nemôžeme mlčať o tom, že zlo jestvuje. Vidíme to na mnohých miestach vo svete a vidíme to aj v samotnom našom živote, čo nás až desí. Áno, priamo v našom srdci jestvuje náklonnosť k zlému, egoizmus, závisť, agresivita. Určitou sebadisciplínou je to snáď možné akosi kontrolovať. Ťažšie je to však, keď nás zahalia ako nejasná hmla skryté podoby zla vo forme lenivosti a pomalosti v chcení či konaní dobra. Opakovane v dejinách pozorní ľudia upozornili na to, že ujma pre Cirkev neprichádza

od jej prenasledovateľov, lež zo strany vlažných kresťanov. Ako môže teda Kristus povedať, že kresťania, vrátane snáď tých slabých a často krát vlažných, sú svetlom sveta? Asi by sme chápali, keby On kričal: Obráťte sa! Budte svetlom sveta! Zmeňte svoj život, urobte ho jasným a žiarivým! Neprekvapuje nás snáď, že Pán nám neadresuje výzvu, ale nám hovorí, že sme svetlom sveta, že sme žiariví, že svietime v tme?

Drahí priatelia, apoštol Pavol v mnohých zo svojich listov sa nebojí nazvať svojich rovesníkov a členov miestnych spoločenstiev „svätými“. Z toho je zrejmé, že každý pokrstený ešte pred tým, ako začne konať dobré skutky či zvláštne úkony, je Bohom posvätený. V krste Pán takpovediac zapaluje svetlo v našom živote; svetlo, ktoré katechizmus nazýva milosťou posväcujúcou. Kto si uchováva toto svetlo, kto žije v milosti, ten je v skutočnosti svätý.

Drahí priatelia, opakovane sa zosmiešňuje a mylne predstavuje obraz svätosti, ako keby byť svätým znamenalo byť mimo reality, byť naivný a bez radosti. Mnohokrát sa myslí, že svätý je iba ten, kto koná asketické vysoko morálne úkony a ktorého iste možno uctievať, no v žiadnom prípade v živote napodobňovať. Aký mylný a skl'učujúci je tento názor! Okrem preblahoslavenej Panny Márie neexistuje žiaden svätec, ktorý by nepoznal hriech a neupadol doň. Drahí priatelia, Krista natoľko nezaujímam, koľkokrát v živote kolíšete a padáte, ale koľkokrát vstanete. Nevyžaduje mimoriadne úkony, len chce, aby jeho svetlo žiarilo vo vás. Nevola vás, pretože ste dobrí a dokonalí, ale pretože On je dobrý a chce vás urobiť svojimi priateľmi. Áno, vy ste svetlo sveta, pretože Ježiš je vašim svetlom. Vy ste kresťanmi nie preto, že konáte zvláštne a mimoriadne veci, ale pretože On, Kristus, je vašim životom. Ste svätí, pretože jeho milosť pôsobí vo vás.

Drahí priatelia, dnes večer keď sa zhromažďujeme v modlitbe okolo jediného Pána, cítíme pravdivosť Kristových slov, podľa ktorých mesto postavené na návrší nemožno ukryť. Toto zhromaždenie žiari v rôznych zmysloch slova – v jase nespočetných svetiel, v žiare mnohých mladých ľudí, ktorí veria v Krista. Svieca môže dávať svetlo, iba ak sa nechá stráviť plameňom. Bola by neužitočná, keby jej vosk neživil oheň. Dovoľte Kristovi horieť vo vás, hoci to občas môže znamenať obeť a zriekanie. Nebojte sa, že stratíte čosi a zostanete napokon takpovediac s prázdnyimi rukami. Majte odvahu využívať vaše dary a talenty pre Božie kráľovstvo a darovať seba samých – ako vosk sviece – aby Pán prostredníctvom vás ožiaril temnoty. Osmelte sa byť horlivými svätými, v ktorých očiach a srdciach svieti Kristova láska a ktorí tak prinesú svetu svetlo. Spolieham na vás a na ostatných mladých tu v Nemecku, že budete sviecami nádeje, ktoré nezostanú skryté. „Vy ste svetlo sveta“. Amen.

Rozlúčková svätá omša na letisku vo Freiburgu

Pápež Benedikt XVI. v nedeľu ukončil štvordňovú návštevu rodného Nemecka. S veriacimi sa rozlúčil na svätej omši na turistickom letisku vo Freiburgu. Okolo eucharistického stola sa spolu s pápežom zhromaždili nielen biskupi z 27 diecéz Nemecka a veriaci z arcidiecézy Freiburg, ale aj desaťtisíce veriacich z iných častí krajiny, i zo zahraničia, ktorí zaplnili turistické letisko vo Freiburgu. Toto priestranstvo bolo už od sobotnej vigílie svedkom vyvrcholenia jeho návštevy v rodnej vlasti.

V úvode dnešnej svätej omše privítal Svätého Otca arcibiskup Freiburgu Mons. Robert Zollitsch, predseda Konferencie biskupov Nemecka. V súvislosti s mottom apoštolskej cesty – „Kde je Boh, tam je budúcnosť“ – poznamenal, že pápež prichádza ako Boží muž, aby upriamil našu pozornosť na toho, od ktorého všetko závisí a ktorý je cieľom nášho konania a dodal: „Skutočná a veľká nádej človeka môže byť len v Bohu, ktorý nás miluje“. V kontexte týchto slov Mons. Zollitsch poďakoval Svätému Otcovi, že prišiel medzi svojich krajanov, aby v nich posilnil túto vieru a nádej. Po čítaniach a evanjeliu predniesol pápež Benedikt XVI. svoju homíliu.

„Je pre mňa dojmavé sláviť ešte raz Eucharistiu, teda Vďakyvzdanie, tu s mnohými ľuďmi, ktorí pochádzajú z rôznych častí Nemecka a susedných krajín. Chcem sa poďakovať predovšetkým Bohu, v ktorom žijeme a hýbeme sa. Ale chcel by som sa poďakovať aj vám všetkým za vašu modlitbu za Petrovho nástupcu, aby mohol naďalej vykonávať svoju službu s radosťou a dôvernou nádejou a utvrdzovať bratov vo viere.

„Ó, Bože, ktorý prejavuješ svoju všemohúcnosť predovšetkým milosrdenstvom a odpustením...“, modlili sme sa v modlitbe dňa. V prvom čítaní sme počuli ako Boh v dejinách Izraela prejavil moc svojho milosrdenstva. Skúsenosť babylonského vyhnanstva uvrhla ľud do krízy viery: prečo nadišla táto pohroma? Je možné, že Boh vlastne nemá žiadnu moc?

Existujú teológovia, ktorí na všetky tie hrozné veci, ktoré sa dnes dejú vo svete, hovoria, že Boh nemôže byť všemohúci. Naproti tomu, my vyznávame Boha, Všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme. My sme šťastní a vďační, že je všemohúci. Ale zároveň si musíme uvedomiť, že On využíva všetku svoju moc iným spôsobom, ako by to chceli ľudia. On sám určil svojej moci hranice, pretože daroval slobodu svojmu stvoreniu. Sme šťastní a vďační za dar slobody. Avšak, keď vidíme hrozné veci, ktoré sa dejú práve vďaka nej, dostávame strach. Dôverujeme Bohu, ktorého moc sa prejavuje predovšetkým v milosrdenstve a odpustení. A buďme si istí, drahí veriaci: Boh túži po spásе svojho ľudu. Túži po našej spásе. Stále a predovšetkým v čase nebezpečenstva a radikálnych zmien, On je blízko nás, jeho srdce sa pre nás dojíma, skláňa sa k nám. Aby sa moc jeho

milosrdenstva mohla dotknúť našich srdc, musíme sa mu otvoriť, musíme byť ochotní vzdať sa zla, vstať z ľahostajnosti a dať priestor jeho Slovu. Boh rešpektuje našu slobodu. On nás do ničoho nenúti.

Ježiš sa v Evanjeliu vracia k tejto základnej téme prorockých predpovedí. Rozpráva podobenstvo o dvoch synoch, ktorých otec pozval, aby pracovali vo vinici. Prvý syn odpovedal: „«Nechce sa mi»; no potom to oľutoval a šiel“ (Mt 21,29). Tento druhý však povedal otcovi: „«Idem, Pane», ale nešiel“ (Mt 21,30). Na Ježišovu otázku, ktorý z tých dvoch naplnil otcovu vôľu, poslucháči odpovedali: „Ten prvý“ (Mt 21,31). Posolstvo podobenstva je jasné: nie slová sú dôležité, ale činy, skutky obrátenia a viery. Ježiš obracia toto posolstvo na veľkňazov a starších ľudu, teda na odborníkov na náboženstvo Izraelského ľudu. Oni síce hovoria „áno“ Božej vôli. Ale ich zbožnosť sa stáva rutinou a Boh ich viac netrápi. Preto vnímajú posolstvo Jána Krstiteľa a Ježišovo posolstvo ako niečo, čo ich vyrušuje. Preto Pán Ježiš končí svoje podobenstvo tvrdými slovami: „Mýtnici a neviestky vás predchádzajú do Božieho kráľovstva. Lebo k vám prišiel Ján cestou spravodlivosti a neuverili ste mu. Ale mýtnici a neviestky mu uverili. A vy, hoci ste to videli, ani potom ste sa nekajali a neuverili ste mu.“ (Mt 21,31-32). Preložené do jazyka dnešných čias by toto tvrdenie mohlo znieť viac menej takto: tí, ktorí nepoznajú Boha a kvôli otázkam o Bohu nenachádzajú pokoj; osoby, ktoré trpia pre naše hriechy a túžia po čistom srdci, sú bližšie do Božieho kráľovstva ako „rutinní“ veriaci, ktorí vnímajú Cirkev už len ako inštitúciu, bez akejkoľvek známky viery v ich srdci.

Tak Ježišovo slovo nás musí viesť k premýšľaniu, ba priam zalomcovať nami všetkými. Toto však neznamená, že všetci tí, ktorí žijú v Cirkvi a pracujú pre ňu, musia byť zákonite vzdialení od Ježiša a od Božieho kráľovstva. Absolútne nie! Nie, pretože toto je naopak okamih, kedy môžeme z hĺbky srdca poďakovať mnohým zamestnaným spolupracovníkom a dobrovoľníkom, bez ktorých by život vo farnostiach a v celej Cirkvi bol nemysliteľný. Cirkev v Nemecku má mnohé sociálne a charitné inštitúcie, v ktorých sa láska k bližnému prejavuje aj spoločensky účinným spôsobom a do všetkých končín zeme. Všetkým, ktorí sa angažujú v nemeckej Charite alebo v iných organizáciách, alebo ktorí štedro obetujú svoj čas a sily, aby sa venovali dobrovoľným aktivitám v Cirkvi, by som chcel vyjadriť svoju vďačnosť a uznanie. Táto služba si vyžaduje predovšetkým všeobecnú a odbornú zručnosť. Ale v duchu Ježišovho učenia je potrebné čosi viac: otvorené srdce, ktoré sa necháva preniknúť Kristovou láskou a tak dáva bližnému, ktorý nás potrebuje, viac, ako len technickú službu: lásku, v ktorej poukazujeme na Boha, ktorý miluje, na Krista. Takže sa spýtajme sami seba: aký je môj osobný vzťah

s Bohom, v modlitbe, v účasti na nedeľnej svätej omši, v prehlbovaní viery prostredníctvom meditácie Svätého Písma a štúdia Katechizmu Katolíckej cirkvi? Drahí priatelia, obnova Cirkvi sa v podstate môže uskutočniť len prostredníctvom ochoty obrátiť sa a prostredníctvom obnovenej viery.

V Evanjeliu tejto nedele sa hovorí o dvoch synoch, za ktorými však tajomným spôsobom stojí aj tretí syn. Prvý syn povie áno, ale neurobí to, čo urobiť mal. Druhý syn povie nie, ale nakoniec splní otcovu vôľu. Tretí syn povie „áno“ a urobí to, čo sa mu prikáže. Tento tretí syn je Jednorodný syn Boží, Ježiš Kristus, ktorý nás tu všetkých zjednotil. Ježiš prichádza na svet so slovami: „Hľa prichádzam, [...] aby som plnil tvoju vôľu, Bože.“ (Hebr 10,7). Toto „áno“ On nielen vyslovil, ale ho aj naplnil. V kristologickom hymne z druhého čítania sa píše: „On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridíždal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom; a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Upoňzil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“ (Flp 2, 6-8). V pokore a poslušnosti naplnil Ježiš Otcovu vôľu, zomrel na kríži za svojich bratov a sestry a vyslobodil nás z našej pýchy a tvrdohlavosti. Ďakujeme mu za jeho obeť, kľaknime pred jeho Menom a spoločne s prvými učeníkmi ohlasujeme: „Ježiš Kristus je Pán! na slávu Boha Otca“ (Flp 2,10).

Kresťanský život sa musí neustále merať podľa Krista: „Zmýšľajte tak, ako Kristus Ježiš“ (Flp 2,5), píše sv. Pavol v úvode do kristologického hymnu. Niekoľko veršov predtým vyzýva: „Ak teda jestvuje nejaké potešenie v Kristovi, ak jestvuje nejaká útecha z lásky, nejaké spoločenstvo ducha, nejaké srdce a zľutovanie, dovŕšte moju radosť: zmýšľajte rovnako, rovnako milujte, buďte jedna duša a jedna myseľ! (Fil 2,1-2). Ako bol Kristus úplne zjednotený s Otcom a Jemu poslušný, tak musia byť jeho učeníci poslušní Bohu a mať rovnaké zmýšľanie navzájom. Drahí priatelia, s Pavlom sa odvažujem vás vyzývať: zavŕšte moju radosť tým, že budete pevne spojení s Kristom! Cirkev v Nemecku prekoná veľké výzvy súčasnosti a budúcnosti a zostane kvasom spoločnosti, ak budú kňazi, zasvätené osoby a veriaci laici v Kristovi, vo vernosti vlastnému špecifickému povolaniu, spolupracovať v jednote; ak farnosti, komunity a hnutia sa budú navzájom podporovať a obohacovať; ak pokrstení a tí, čo prijali sviatosť birmovania, v jednote s ich biskupom, budú neochvejne niest' pochodeň nezmenenej viery a od nej príjmu svetlo do svojich bohatých poznatkov a schopností. Cirkev v Nemecku bude aj naďalej pozhnaním pre celosvetové katolícke spoločenstvo, ak zostane verne zjednotená s nástupcami Svätého Petra a apoštolov, ak sa bude rôznymi spôsobmi snažiť o spoluprácu s misijnými krajinami a nechá sa tiež v tomto „naka-

zit“ radosťou z viery v mladých Cirkvách.

S výzvou pre jednotu pripája Pavol zmienku o pokore: „Nerobte nič z nevráživosti ani pre márnú slávu, ale v pokore pokladajte jeden druhého za vyššieho. Nech nik nehľadá iba na svoje vlastné záujmy, ale aj na záujmy iných.“ (Flp 2,3-4). Kresťanská existencia je akási pro-existencia: byť tu pre druhého, pokorné úsilie voči bližnému a pre spoločné dobro. Drahí veriaci, pokora je čnosť, ktorá dnes nie je veľmi uznávaná. Ale Ježišovi učeníci vedia, že táto čnosť je takpovediac olejom, ktorý robí plodnými procesy dialógov, uľahčuje spoluprácu a pobáda k jednote. Humilitas, latinské slovo pre „pokoru“, súvisí so slovom humus, teda zrastenosť so zemou, s realitou. Pokorní ľudia stoja oboma nohami na zemi. Ale predovšetkým počúvajú Krista, Božie slovo, ktoré neustále obnovuje Cirkev a každého jej člena.

Prosme Boha o odvahu a pokoru, aby sme kráčali po ceste viery, čerpali z bohatstva jeho milosrdenstva a neustále hľadeli na Krista, Slovo, ktorý robí všetko nové, ktorý je pre nás „cesta, pravda a život“ (Jn 14,6), ktorý je našou budúcnosťou. Amen.

Príhovor pred modlitbou Anjel Pána

Benedikt XVI. sa v závere svätej omše, pred modlitbou Anjel Pána, ešte raz prihovril veriacim, na letisku vo Freiburgu. S pápežom sa veriaci rozlúčili slávnostným Te Deum.

Drahí bratia a sestry,

chceli by sme ukončiť túto slávnostnú svätú omšu modlitbou Anjel Pána. Táto modlitba nám stále znovu pripomína historický začiatok našej spásy. Archanjel Gabriel predstavuje Panne Márii plán Božej spásy, podľa ktorého sa ona má stať Matkou Vykupiteľa. Mária je z toho rozrušená. Ale anjel jej hovorí slová útechy: „Neboj sa, Mária, pretože si našla milosť u Boha.“ Teraz môže Mária povedať svoje veľké „áno“. Toto „áno“ tomu, že je služobnicou Pána, je súhlas plný dôvery s Božím plánom a našou spásou. A nakoniec Mária hovorí toto „áno“ všetkým nám, ktorí sme jej pod krížom boli zverení ako deti (por. Jn 19,27). Nikdy neodvolá tento prísľub. A práve preto sa musí nazývať šťastnou, dokonca blahoslavenou, pretože uverila, že sa splní to, čo jej povedal Pán (por. Lk 1,45).

Teraz, v modlitbe Anjel Pána, sa môžeme pridať k tomuto Máriinmu „áno“ a s dôverou odpovedať na krásu Božieho plánu a prozreteľnosti, ktorú On, vo svojej milosti, pre nás pripravil. Potom sa aj v našom živote stane Božia láska takmer telom, bude stále viac nadobúdať tvar. Nesmieme mať strach zo všetkých našich starostí. Boh je dobrý. Zároveň môžeme cítiť podporu spoločenstva mnohých veriacich, ktorí sa v tejto chvíli modlia modlitbu Anjel Pána spolu s nami, na celom svete prostredníctvom televízie a rádio-prijímačov.

Nemeckí biskupi ďakovali pápežovi za návštevu

Za návštevu ďakovali Svätého Otcovi tiež nemeckí biskupi pri ich spoločnom nedeľnom obede. Predseda Nemeckej biskupskej konferencie Robert Zollitsch pri tejto príležitosti pápežovi predal oficiálny dar nemeckých bratov. Je ním skladba, zhudobňujúca jeho kňazské heslo z druhého listu Korinťanom.

Štvorminútovú skladbu pre zbor, dychové nástroje, tympány a varhany skomponoval kapelník katedrálneho zboru bavorského Eichstätt, Christian Matthias Heiß. Skladateľ strávil svoje detstvo v detskom speváckom zbore, ktorý vtedy riadil ešte Mons. Georg Ratzinger. Spomína, ako ich koncerty často navštevoval vtedajší mníchovský kardinál a zbormajstrov mladší brat Joseph.

Skladbu pre pápeža po prvýkrát uvedú na jesennom zasadnutí Nemeckej biskupskej konferencie. Svätý Otec dostal zatiaľ umeleckú partitúru, po nej bude nasledovať nahrávka. Biskup Zollitsch, na nedeľnej tlačovej konferencii pozitívne zhodnotil pápežovu návštevu vlasti. Zároveň sa ohradil proti názorom novinárom, ktorí pápežovu výzvu k odpútaní cirkvi od materiálnych statkov interpretovali ako pokyn k neplateniu cirkevných daní. Pápežov výrok nemieril týmto smerom, zdôraznil. Benedikt XVI. chcel skôr upozorniť, aby sa cirkev neuspokojovala iba s udrzovaním svojich štruktúr.

Stretnutie s laikmi, angažovanými v Cirkvi a spoločnosti

Po 16.00 h sa v miestnom seminári stretol so sudcami Federálneho ústavného súdu. Neskôr sa rozlúčil s Arcibiskupským seminárom vo Freiburgu a premiestnil do Kongresového centra, kde sa stretol s laikmi, angažovanými v Cirkvi a spoločnosti, ktorým sa prihovoril:

„Teším sa z tohto stretnutia s vami, ktorí sa rôznymi spôsobmi angažujete v Cirkvi a spoločnosti. Ponúka sa mi tým príležitosť, aby som vám tu osobne z celého srdca poďakoval za vašu službu a vaše svedectvo „zdatných hlásateľov viery v to, čo nevidíme“ (Lumen gentium, 35). Na vašich pracoviskách obhajujete vašu vieru a vieru Cirkvi, čo v súčasnej dobe nie je vždy ľahké.

Už desaťročia sme svedkami ubúdania náboženskej praxe, konštatujeme vzrastajúci odstup značnej časti pokrstených od života Cirkvi. Naskytá sa otázka – nemala by sa snáď Cirkev zmeniť? Nemala by možno svoje úrady a štruktúry prispôbiť súčasnej dobe, aby oslovila dnešných ľudí, ktorí hľadajú a pochybujú?

Blahoslavenej Matky Terezy sa raz ktosi spýtal, čo by sa malo podľa jej názoru zo všetkého najskôr v Cirkvi zmeniť. Jej odpoveď bola – Cirkev a ja!

Táto nepatrná príhoda nám ozrejmuje dve skutočnosti – na jednej strane chce rehoľníčka povedať, že Cirkev nie sú iba druhí, hierarchia, pápež a biskupi. Cirkvou sme my všetci pokrstení. Na druhej strane vychádza odpoveď z predpokladu, že existuje dôvod k zmene. Existuje potreba zmeny. Každý kresťan

a všetky komunity veriacich sú povolaní k neustálej konverzii.

Akú konkrétnu podobu má mať táto zmena? Jedná sa o renováciu, akú uskutočňuje majiteľ domu prestavbou a vymaľovaním interiéru svojej nehnuteľnosti? Alebo ide o upravenie smeru, aby sme sa väčšou rýchlosťou a priamosťou uberali po našej ceste? Tieto a iné aspekty sú zaiste dôležité, avšak z hľadiska Cirkvi je základným dôvodom ku zmene apoštolské poslanie učeníkov a samotnej Cirkvi.

Cirkev musí vždy opätovne overovať, či tomuto poslaniu zostáva verná. Tri synoptické evanjeliá poukazujú na rôzne hľadiská poverenia k tomuto poslaniu – poslanie sa zakladá na osobnej skúsenosti: „Vy ste toho svedkami“ (Lk 24,48); vyjadruje sa vo vzťahu: „Chodte teda, učte všetky národy“ (Mt 28,19); „Hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16,15). Svet však svojimi nárokmi a podmienkami opakovane zatemňuje svedectvo, spôsobuje odcudzenie vzťahov a vedie k relativizovaniu posolstva. Isteže sa Cirkev, ako hovorí pápež Pavol VI., „snaží utvárať podľa vzoru, aký jej ponúka Kristus, speje k tomu, že sa hlboko líši od čisto ľudského prostredia, v ktorom však stále žije a približuje sa mu“ (Ecclesiam suam, 60). K naplneniu svojho poslania sa musí trvale vzdávať svojmu okoliu, musí takpovediac byť odpútaná od sveta.

Poslanie Cirkvi vychádza z tajomstva trojjediného Boha, z tajomstva jeho stvoriteľskej lásky. Láska nie je v Bohu iba nejakým spôsobom prítomná – on sám je zo svojej prirodzenosti láskou. A Božia láska sa nechce uzavrieť v sebe samej, ale sa túži šíriť. Zasahuje ľudí najmä vo vtelení a v obeti Božieho Syna. Syn vyšiel zo sféry svojho božstva, vtelil sa a stal sa človekom, a to nielen kvôli tomu, aby svet potvrdil v jeho pozemskej existencii, aby sa stal jeho priateľom a ponechal svet takým, akým je. Súčasťou kristologickej udalosti je nepochopiteľná skutočnosť – ako hovoria cirkevní otcovia, existuje commercium, výmena medzi Bohom a ľuďmi, v ktorej obe strany, i keď celkom odlišným spôsobom, niečo dávajú a prijímajú – dávajú darom a dostávajú ako dar. Kresťanská viera vie, že Boh do človeka vložil slobodu, v ktorej sa človek skutočne môže Bohu stať „partnerom“ a začať s ním istú výmenu. Človek si je súčasne veľmi dobre vedomý toho, že táto výmena je možná iba vďaka Božej veľkorysosti, ktorý prijíma chudobu zobrajúceho ako bohatstvo, aby mu umožnil zničiť Boží dar, ktorý človek nie je schopný odplatiť ničím rovnocenným.

Tiež Cirkev plne vďačí za svoju existenciu tejto nerovnej výmene. Vo vzťahu ku svojmu zakladateľovi nevlastní nič svojho. Nachádza svoj zmysel výlučne v tom, že usiluje o to byť nástrojom spásy, šíriť Božie slovo vo svete a premieňať svet tým, že ho privádza k jednote lásky s Bohom. Cirkev je naplno ponorená do Spasiteľovej zhovievavej starostlivosti k ľuďom. Je v neustálom pohybe, trvale slúži poslaniu, ktoré dostala od Pána. Cirkev sa musí stále znovu otvárať potrebám sveta

a bezvýhradne sa mu venovať, aby trvale sprítomňovala svätú výmenu, ktorá bola zahájená vo vtelení.

Vo svojom historickom vývoji však Cirkev prejavuje taktiež opačný sklon – zhoduje sa so svetom, prispôbuje sa jeho kritériám a nadobúda samostatnosť. Kládne tak väčší dôraz na organizáciu a inštitucionalizáciu než na svoje povolanie k otvorenosti.

Cirkev, aby plnila svoju pravú úlohu, však musí vyvinúť úsilie, aby sa odpútala od mondénosti sveta.

„Nie sú zo sveta, ako ani ja nie som zo sveta“ (Jn 17,16). Dejiny v istom zmysle Cirkvi napomáhajú prostredníctvom rôznych sekularizovaných období, ktoré zásadnou mierou napomohli k jej očisteniu a vnútornej reforme.

Sekularizácia, či už formou vyvlastnenia cirkevného majetku či odňatia ich privilégií a podobne, vždy znamenala významné oslobodenie Cirkvi od svetských foriem. Cirkev sa takpovediac vyzliekla zo svojho pozemského bohatstva a vrátila sa plne ku svojej pozemskej chudobe. Zdieľal tak osud kmeňa Léviho, ktorý podľa Starého zákona ako jediný nevlastnil majetok na zemi, ale ako jediné dedičstvo mu pripadol sám Boh, jeho slovo a jeho znamenie. S týmto kmeňom Cirkev v istých historických okamihoch dejín cítila potrebu chudoby, ktorou sa otvárala voči svetu, a odnímajúc materiálne záväzky jej hlásanie tak opätovne nadobudlo na dôveryhodnosti.

Historické príklady nám dokazujú, že misionárske svedectvo Cirkvi, odlúčené od sveta, zreteľnejšie vystupuje do popredia. Ak je Cirkev oslobodená od svojho materiálneho a politického bremena, môže sa lepšie a skutočne kresťansky venovať celému svetu a byť mu otvorená. Môže s väčšou voľnosťou znovu prežívať svoje povolanie k úslužbe adorácie Boha a k službe blížnemu.

Hlásanie, ktoré je spojené s kresťanským klaňaním a malo by určovať cirkevnú štruktúru, je viditeľné zreteľnejšie. Cirkev sa otvára svetu nie preto, aby získala ľudí pre inštitúciu s vlastnými mocenskými nárokmi, ale aby ľuďom umožnila vstup do svojho vnútra a priviedla ich k tomu, o ktorom každý človek spoločne so sv. Augustínom môže povedať: „On je bližší môjmu vnútru než ja sám“ (porov. Vyznania 3,6,11). On vo svojej nekonečnosti nado mnou je napriek tomu natoľko vo mne samom, že sa stáva mojím pravým vnútrom. Touto otvorenosťou Cirkvi voči svetu je zároveň naznačený účinný a vhodný spôsob, akým sa svetu môže otvoriť každý jednotlivý kresťan.

Nejedná sa o to, aby sme tu našli nový postup k propagácii Cirkvi. Skôr to znamená opustiť akékoľvek taktiky a hľadať čo najväčšiu úprimnosť, ktorá nezanedbáva

ani nepotláča čo-to z dnešnej skutočnosti, ale plne žije súčasnú vieru v prostote dneška. Privádza vieru k jej pravej identite tým, že ju zbavuje zdanlivých prvkov viery, ktoré sú v skutočnosti obyčajnými zvyklosťami.

Povedzme to ešte inak – kresťanská viera vždy a nielen v našej dobe budila pohoršenie. Viera vo večného Boha, ktorý sa stará o nás, ľudské bytosti, a pozná nás, v Nepochopiteľného, ktorý sa v určitom okamžiku stal Pochopiteľným, v Nesmrteľného, ktorý trpel a zomrel na kríži, v prísľub vzkriesenia a večného života pre nás smrteľníkov, je pre nás ľudí skutočne náročná.

Toto pohoršenie, ktoré nemožno zrušiť, ak nechceme zrušiť kresťanstvo, bolo v nedávnej dobe zatienené iným bolestným pohoršením, ktoré vyvolali hlásatelia viery. Vytvára sa nebezpečná situácia, ak toto pohoršenie zaberá miesto prvotného pohoršenia

(skandalonu) kríža a zamedzuje tak k nemu prístup a ak skutočné požiadavky kresťanstva zakrývajú nedostatky jeho hlásateľov.

Existuje ešte ďalší dôvod k presvedčeniu, že opäť nastal čas, aby sme s odvahou odňali Cirkvi všetko svetské. Neznamená to stiahnutie sa zo sveta. Cirkev odľahčená od svetských prvkov je schopná práve v sociálno-charitatívnej oblasti ľuďom odovzdávať mimoriadnu životnú silu kresťanskej viery – ako trpiacim, tak ich pomocníkom. „Charita nie je pre Cirkev určitým druhom spoločensky prospešnej činnosti, ktorú by mohla prenechať niekomu inému, pretože patrí k jej vnútornej povahe a predstavuje neodmysliteľný výraz jej vlastnej podstaty“ (Deus caritas est, 25). Taktiež charitatívna činnosť Cirkvi musí neustále dbať na to, aby udržala primeraný odstup od sveta, aby sa zabránilo odumretiu jej koreňov, vzhľadom k jej možnému vzrastajúcemu vzdialovaniu sa od Cirkvi. Iba hlboký vzťah k Bohu umožňuje plne sa venovať človeku, rovnako ako bez pozornosti k blížnemu sa ochudobňuje vzťah k Bohu.

Otvorenosť svetovému daniu znamená teda pre Cirkev, odpútanú od sveta, tu a teraz svedčiť podľa evanjelia slovami a skutkami o zvrchovanosti Božej lásky. Táto úloha ju, okrem iného, odkazuje mimo súčasného sveta: prítomný život je prepojený s životom večným. Ako jednotlivci a ako cirkevné spoločenstvo prežívame prostotu veľkej lásky, ktorá je vo svete zároveň najjednoduchšou i najťažšou vecou, pretože nežiada o nič viac či menej než darovanie samých seba.

Drahí priatelia, zostáva len prosieť o Božie požehnanie a silu Ducha Svätého pre nás všetkých, aby sme každý na svojom pôsobisku mohli stále znovu rozpoznávať Božiu lásku a milosrdenstvo a svedčiť o nich. Ďakujem vám za vašu pozornosť.

Rozlúčka s rodným Nemeckom

Okolo 18.45 h sa na letisku v Lahre konal oficiálny ceremoniál, pri ktorom sa pápež rozlúčil s rodným Nemeckom. Svätý Otec sa poďakoval za pohostinnosť prezidentovi, biskupom a všetkým, ktorí sa podieľali na organizácii jeho štvordňovej cesty.

„Skôr ako odidem z Nemecka chcem poďakovať za tieto dojímavé a na udalosti bohaté dni, ktoré som strávil vo svojej vlasti.

Moja vďačnosť patrí Vám, pán prezident Wulff, že ste ma v Berlíne v mene nemeckého ľudu prijal a znova poctil teraz vo chvíli odchodu svojimi láskavými slovami. Ďakujem predstaviteľom federálnej vlády a vlád spolkových krajín, ktorí prišli na túto záverečnú ceremóniu. Srdečne ďakujem arcibiskupovi Freiburgu, Mons. Zollitschovi, ktorý ma sprevádzal celou touto cestou. Moja vďaka patrí tiež berlínskemu arcibiskupovi, Mons. Woelkimu, a erfurtskému biskupovi, Mons. Wankemu, ktorí mi preukázali svoju pohostinnosť, ako aj celému nemeckému episkopátu. Moje zvláštne poďakovanie patrí všetkým, ktorí v zákulisí pripravovali tieto dni, zaistiť ovi ich ľahký priebeh: miestne inštitúcie, poriadkové sily, zdravotnícke služby, zodpovední činitelia verejnej dopravy, ako aj dobrovoľníci. Všetkým ďakujem za tieto krásne dni, za početné osobné stretnutia a nespočetné dôkazy pozornosti a prejavenej sympatií.

V hlavnom meste Berlíne som mal výnimočnú príležitosť hovoriť pred poslanci Nemeckého parlamentu a predložiť pár úvah o intelektuálnych základoch štátu. Rád si pripomínam tiež plodné rozhovory s pánom prezidentom a pani kancelárkou o aktuálnej situácii nemeckého ľudu a medzinárodného spoločenstva. Obzvlášť na mňa zapôsobilo srdečné a nadšené prijatie množstvom ľudí v Berlíne.

Jedným z centrálnych bodov tejto cesty v krajine Reformácie bola prirodzene ekumena. Chcel by som tu spomenúť stretnutie s predstaviteľmi Evanjelickej cirkvi v Nemecku v bývalom augustiniánskom konvente v Erfurte. Cítim hlbokú vďačnosť za bratskú výmenu a spoločnú modlitbu. Jedinečné bolo tiež stretnutie s pravoslávnyimi a východnými kresťanmi, ako aj so Židmi a moslimami.

Táto návšteva bola samozrejme určená predovšetkým katolíkom v Berlíne, Erfurte, Eichsfelde a Freiburgu. S potešením si pripomínam spoločné liturgické slávnosti, radosť, spoločné počúvanie Božieho Slova a spoločnú modlitbu zvlášť v tých častiach krajiny, kde bolo náboženstvo po dlhé desaťročia vytláčané z ľudských životov. Vzbudzuje to vo mne dôveru v budúcnosť kresťanstva v Nemecku. Rovnako ako pri predošlých návštevách bolo možné zakúsiť, že tu ľudia dosvedčujú svoju vieru a sprítomňujú v dnešnom svete jej pretrvávajúcu silu.

V neposlednom rade ma po pôsobivých Svetových dňoch mládeže v Madride veľmi potešilo, že som mohol včera vo Freiburgu znova prežiť s toľkými mladými ľuďmi modlitebnú vigíliu. Povzbudzujem Cirkev

v Nemecku, aby v sile a v dôvere pokračovala na ceste viery, vracala ľudí ku koreňom, k podstatnému jadrú Kristovej dobrej zvesti. Malé spoločenstva veriacich, ktoré už existujú, budú svojím nadšením šíriť lúče svetla v pluralitnej spoločnosti a prebúdzat' v druhých záujem hľadať svetlo, ktoré dáva život v hojnosti. „Nie je nič krajšie ako poznávať Jeho a priateľstvo s Ním odovzdávať druhým“ (Homília z inauguračnej omše Petrovej služby, 24. apríla 2005). Z tejto skúsenosti vyrastá istota: „Kde je Boh, tam je budúcnosť“. Kde je prítomný Boh, tam je nádej a tam sa otvárajú nové a často netušené perspektívy, ktoré presahujú pominuteľné záležitosti dneška. V tomto zmysle sprevádzam v myšlienkach a v modlitbách putovanie Cirkvi v Nemecku.

Naplnený dojmami a zážitkami z týchto dní v mojej vlasti, ktoré sa mi tak mocne vtláčili, vraciam sa teraz do Ríma. S uistením o svojich modlitbách za vás všetkých a za priaznivú budúcnosť našej krajiny v pokoji a slobode sa čo najsrdečnejšie lúčim: Pán Boh zaplať. Boh vám všetkým žehnaj!

Návštevu pápeža v Nemecku bilancuje hovorca Svätej stolice

Hovorca Svätej stolice, páter Federico Lombardi, zhodnotil pápežovu apoštolskú cestu v Nemecku. „Išlo o veľmi jednotnú cestu, čo sa týka jej poňatia, prejavov a sústredenosti Svätého Otca na motto „Kde je Boh, tam je budúcnosť“. Toto jednotné založenie sa potom vyjadrovalo rôznymi smermi - prvý deň predovšetkým v prejave, ktorým sa pápež obrátil k najvyšším politickým autoritám, ale tiež k nemeckej spoločnosti ako celku. Potom tu bol dialogický, ekumenický a medzináboženský rozmer a konečne stretnutie s nemeckou katolíckou cirkvou,“ uviedol Lombardi pre Vatikánsky rozhlas.

Páter Lombardi sa dotkol aj dvoch neverejných stretnutiach, pri ktorých pápež nepredniesol oficiálne prejavy - nedeľnom obede s nemeckými biskupmi a prijatie sudcov Nemeckého ústavného súdu. Svätý Otec sa obrátil k nemeckým biskupom veľmi láskavými a chápanými slovami, zdôraznil hovorca. Dokazujú jeho veľkú starosť o problémy nemeckej cirkvi, ktoré sú závažné a týkajú sa otázok pastoračného charakteru i vzťahu ku spoločnosti, povedal Lombardi.

„Stretnutie s ústavnými sudcami považujem za veľmi významné. Nadväzuje na zreteľné odkazy k nemeckej ústave, ktoré sa vyskytli v pápežových prejavoch. K spísaniu nemeckej ústavy vo svojej dobe prispeli významnou mierou kresťania a v jej úvode okrem iného stojí „v našej zodpovednosti pred Bohom a pred ľuďmi“. Stretnutie so sudcami znamená stretnutie s ľuďmi, ktorí v danej krajine dohliadajú na zachovávanie vernosti tejto ústave,“ uviedol hovorca Svätej stolice.

Zdroj: RV / pd, fr, jak, mgl, ak, rl, fm, ml, fh,
FOTO RV

Benedikt XVI. sa v Nemecku stretol aj s obeťami zneužívania

Pápež Benedikt XVI. sa počas návštevy svojho rodného Nemecka stretol aj so skupinou dospelých, ktorí boli ako mladiství sexuálne zneužívaní katolíckymi duchovnými a zamestnancami cirkvi. V piatok 23. septembra prijal v erfurtskom seminári troch mužov a dve ženy z rôznych nemeckých krajov. Po súkromnom rozhovore Svätý Otec prijal tiež skupinu ľudí, ktorí sa o obeť sexuálneho zneužívania starajú. Podobné stretnutie sa konalo už v Spojených štátoch amerických, na Malte, Austrálii i v Británii.

Vatikánske tlačové stredisko o tomto stretnutí vydalo prehlásenie, v ktorom uvádza, že pápež bol „dojatý a otrasený utrpením obetí zneužívania“. Svätý Otec vyjadril svoj „hlboký súcit a poľutovanie nad činmi, ktoré zasiahli zneužitých mladistvých a ich rodiny.“ Pápež zároveň uistil prítomných, že zodpovedným predstaviteľom Cirkvi leží na srdci dôsledné prešetrenie všetkých káz zneužívania a že sa usilujú o účinné opatrenia na ochranu detí a mládeže. Svätý Otec je obeťami nablízku a dúfa, že milosrdný Boh, Stvoriteľ a Vykupiteľ všetkých ľudí, zacelí rany zneužitých osôb a daruje im vnútorný pokoj, uvádza vyhlásenie.

Stretnutie trvalo asi pol hodiny a prebehlo vo „veľmi ľudskej a otvorenej“ atmosfére, povedal trevírsky biskup Stephan Ackermann, ktorý sa v rámci Nemeckej biskupskej konferencie zaoberá prípadmi zneužívania a bol na stretnutí prítomný. Ako povedal, obeť si pri rozhovore s pápežom „nebrali žiadne servítky“ a jasne hovorili o svojom „zahanbení a bolesti“. Niektorí z nich medzitým z cirkvi vystúpili.

Obeť sa s pápežom stretli, ako skupina. Biskupská konferencia vyhľadala obeť z viacerých nemeckých regiónov, ich osudy reflektovali rôzne situácie vo farnostiach a detských domovoch. Biskup Ackermann uchoval v tajnosti identitu obetí s odkazom na ochranu privátnej sféry. Iba týmto spôsobom mohla vzniknúť otvorená atmosféra dialógu, pri ktorej dotyční otvorene predostreli svoju situáciu a svoje životné osudy. Obeť sexuálneho zneužívania sa potom mohli podľa vlastného uváženia obrátiť na verejnosť, povedal zástupca Nemeckej biskupskej konferencie. **TS CBK, mš**

Tlač analyzuje návštevu pápeža v rodnej krajine

Tlač hodnotí štvordňovú návštevu Svätého Otca v rodnej krajine. Najčítanejší a najvplyvnejší nemecký denník **Bild** venoval veľký priestor vigílii s mlá-

dežou vo Freiburgu a stretnutiu Svätého Otca s bývalým kancelárom Kohlom. V súvislosti s mládežou poukazuje na veľkú radosť zo stretnutia: „... zdalo by sa, že idú na koncert Robina Williamsa, no oni chceli pápeža!“ Stretnutie Svätého Otca s Helmutom Kohlom na vozíčku denník definoval ako „mimoriadne dojemné“. Toto stretnutie inicioval sám pápež, ako poďakovanie tomuto nemeckému štátnikovi za jeho úlohu pri zjednotení Nemecka a Európy. Článok bol uzavretý konštatovaním, že „pápež sa dotkol srdca Nemcov a už nie je v Nemecku neznámym.“

Der Spiegel pápeža opísal ako „84-ročného mladíka uprostred mladých“. Zamyslel sa aj nad výrazom „pastoračná návšteva“, ktorý – ako píše denník – „často znie pokrytecky, avšak v tomto prípade presne charakterizoval celú udalosť: pápež sa stretol so svojimi ovečkami. Asi 30.000 mladých ľudí plných entuziazmu sa počas vigílie zhromaždilo okolo svojho pastiera. Všetci skandovali jeho meno ako na futbalovom zápase. Boli tu skauti, mládežnícke organizácie, miništranti, bratstvá, mladí rodičia s deťmi, ale aj kňazi a rehoľné sestry v teniskách.“ Denník však spomenul aj občianske združenie „Freiburg bez pápeža“, ktoré odovzdalo radnici petíciu s 5.000 podpismi občanov, protestujúcich proti tomu, aby sa pápež podpísal do „Zlatej knihy mesta Freiburg“. Odôvodňovali to pápežovým postojom k homosexuálnym vzťahom a k postaveniu žien v Cirkvi.

Aj **Suddeutsche Zeitung** sa zamerali na modlitbovú vigíliu s mladými. V novinách boli uverejnené viaceré rozhovory s mladými ľuďmi na problematiku témy. Z odpovedí mladých vyplynulo, že nevidia rozdiely medzi katolíckimi a luteránskimi, ďalej že nezdieľajú rovnaký názor ako Katolícka cirkev v otázkach ako homosexuálne vzťahy a úloha a postavenie žien v cirkevnej hierarchii. Denník uzavrel článok citovaním pápeža: „Kríza Cirkvi na Západe je v skutočnosti krízou viery.“

Denník **Frankfurter Allgemeine Zeitung** sa zameril na ukončenie pápežovej návštevy a predovšetkým na jeho výzvu: „Nech sa Cirkev zriekne moci a privilégií!“ Denník uverejnil názory viacerých politických a náboženských predstaviteľov. Väčšina z nich tvrdí, že pápežova návšteva bola veľkým úspechom. Premiér spolkovej krajiny Bádensko-Wurtembersko, Winfried Kretschmann, s ohľadom na protesty proti pápežovej návšteve pre denník povedal: „Kto chce toleranciu pre seba, musí byť v prvom rade tolerantný voči ostatným.“

„Nemci si vyžívajú v jasnom vyjadrovaní, a teraz sa im ho dostalo. „Ich“ pápež im predložil posolstvo, ktoré by sa nikto iný v akékoľvek miestnej cirkvi neodvážil sformulovať: nemecká cirkev je výborne organizovaná, ale priznajme si, že štruktúry prevažujú na úkor ducha,“ píše dnešné vydanie francúzskeho denníka **Le Figaro**. **-Pr-**

Predsedom Prefektúry pre ekonomické záležitosti sa stal Mons. Versaldi

Vatikán - Novým predsedom Prefektúry pre ekonomické záležitosti Svätej Stolice sa stal Mons. Giuseppe Versaldi. Do funkcie ho vymenoval pápež Benedikt XVI. Zároveň ho povýšil z biskupa na arcibiskupa. Mons. Versaldi nahradí v úrade kardinála Velasia De Paolisa, ktorý vo funkcii rezignoval po dosiahnutí kanonického veku. Novým sekretárom Prefektúry pre ekonomické záležitosti sa stal španielsky kňaz Lucio Anjel Vallejo Balda.

Svätý Otec dnes tiež menoval nového predsedu Pápežskej rímskej akadémie pre archeológiu, ktorým bude Marco Buonocore, doterajší vedúci archívár Vatikánskej apoštolskej knižnice. vis/ml

Správa o náboženskej slobode hodnotí jej mieru v Maďarsku

Maďarsko (16. Septembra, RV/SIR) - Maďarská ústava chráni náboženskú slobodu a vláda sa vo všeobecnosti usiluje uplatňovať túto ochranu v praxi. Uvádza to správa o náboženskej slobode, ktorú zverejnil Štátny sekretariát USA 13. septembra. Dodáva, že úroveň rešpektu vlády voči slobode vierovyznania za v priebehu minulého roka zlepšila.

Podľa dokumentu sa vyskytli hlásenia „o urážkach alebo diskriminácii založenej na náboženskej príslušnosti, ale vedúci predstavitelia spoločnosti podnikli pozitívne kroky k podpore náboženskej slobody“. Zároveň však bol zaznamenaný „nárast antisemitskej rétoriky v atmosfére politických sporov a ekonomickej neistoty“. Stúpol aj počet a veľkosť extrémistických skupín.

Podľa portálu politics.hu, štyri „historické“ náboženské skupiny (Rímskokatolícka, Reformovaná, Lutéranska a Židovská) dostávajú 93% štátnej finančnej podpory poskytovanej náboženským skupinám. Tento model sa zmení po tom, čo 1. januára 2012 nadobudne účinnosť nová cirkevná legislatíva. Jej časť, uznávajúca iba 14 cirkví v Maďarsku namiesto súčasných 358 podporovaných štátom, bola kritizovaná na mnohých úrovniach a dokonca vnímaná ako snaha o obmedzenie náboženskej slobody.

Niekoľko menších cirkví a náboženských spoločností sa v tejto súvislosti obrátilo na Ústavný súd minulý mesiac a dúfajú, že kontroverzný zákon bude vyhlásený za protiústavný. Všetky cirkvi, ktoré podľa neho nebudú schválené štátom, však môžu predložiť žiadosť na Ministerstvo spravodlivosti, aby ich podmienky prehod-

notilo a poskytlo na opätovné posúdenie na jesennom zasadnutí parlamentu. -Pr-

Synoda Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi v roku 2012 venovaná laikom

Ukrajina (16. septembra, RV) - Úloha a prínos laikov k duchovnému rozvoju komunit bude hlavnou témou Synody biskupov Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi (UGCC), ktorá sa uskutoční budúci rok v Kanade. Termín a miesto zverejnili v závere tohtoročnej synody v brazílskej Curitibe, ktorej sa zúčastnili biskupi z európskych krajín, USA, Kanady, Brazílie, Argentíny a Austrálie.

Budúcoročné stretnutie sa sústreďí predovšetkým na úsilie laikov v rámci farností. Účastníci Synody sa vo svojich reflexiách budú venovať najmä podpore spoločnej zodpovednosti laikov za stav cirkevného spoločenstva a jeho poslaním v súčasnom svete, ako aj na potrebu väčšej angažovanosti laikov v oblasti evanjelizácie. Biskupi požiadali v tejto súvislosti o duchovné vedenie zo strany prímasa UGCC, Mons. Sviatoslava Ševčuka, v podobe mimoriadneho pastoračného listu o povolani laikov v Cirkvi. V závere uplynulej synody bola zároveň napísaná séria listov adresovaných pápežovi Benediktovi XVI., príslušníkom Ukrajinskej pravoslávnej cirkvi, katolíckym biskupom Latinskej Ameriky, či prezidentom Ukrajiny a Brazílie. -Pr-

Tisícky veriacich na púti v čínskej svätyni na vrchu Pao Wo

Čína (16. septembra, RV) – Každý rok sa na dva po sebe nasledujúce sviatky – Povýšenie sv. Kríža a Sedembolestnú Pannu Máriu – zhromaždí obrovské množstvo veriacich v čínskej svätyni na vrchu Pao Wo. Svätynia, nazývaná „Kalvária Východu“, sa nachádza v diecéze Zhou Zhi, v kontinentálnej Číne.

Pri zrode tejto svätyně stál čínsky kňaz Karol Liu, ktorý študoval v Neapole, kde aj neskôr prijal kňazskú vysviacku. To mu umožnilo v roku 1717 požiadať pápeža Pia VI. o svätyniu pre veľké množstvo čínskych veriacich. Pápež súhlasil a rozhodol, že nový chrám bude zasvätený sv. Krížu. V roku 2002 Svätá stolica udelila možnosť získať plnomocné odpustky všetkým veriacim, ktorí – pri splnení ostatných zvyčajných podmienok – navštívia v máji a v septembri túto svätyniu. -Pr-

Nový akademický rok otvorili na bohosloveckej fakulte v Bratislave

Nový akademický rok otvorili 20. septembra na RK-CMBF UK v Bratislave. Slávnosť začala svätou omšou v Dóme sv. Martina, ktorú celebroidal bratislavský arcibiskup a metropolita Mons. Stanislav Zvolenský. Spolu s ním ju slávil aj trnavský arcibiskup Mons. Róbert Bezák, dekan fakulty Mons. Marián Šuráb a ďalší kňazi. Arcibiskup Bezák poslucháčom a pedagógom fakulty v závere bohoslužby poprial, aby v živote rástli s Kristom. Slávnosť vyvrcholila zasadnutím akademickej obce v Aule bohosloveckej fakulty.

„Začiatok nového školského roka je príležitosťou, či už pre vyučujúcich, alebo pre tých, čo študujú, ktorí sú v seminári, uvedomiť, ja môžem byť - každý sám za seba - môžem byť a som pozvaný Pánom Bohom, aby som bol obnovujúcim prvkom, prvkom obnovenia v spoločnosti, v ktorej žijem,“ uviedol v homílii arcibiskup Zvolenský. „Každý z nás môžeme niečo nové v školskom roku získať pre seba, či už v poznaní alebo v duchovnej zrelosti. Nakoniec aj vyučujúci, všetci, ktorí dávajú, ktorí prednášajú nauku, tým vyučovaním iným, sami ešte hlbšie vstupujú do poznania tých právd,“ dodal.

RKCMBF UK v Bratislave si tento rok pripomenie 75. výročie svojho vzniku. Aktuálne vzdeláva 56 študentov v dennej a 120 v externej forme štúdia. Do prvého ročníka nastúpilo 14 nových prvkov. **TK KBS, ml**

V Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule otvorili nový akademický rok

Študenti a pedagógovia Teologického inštitútu v Spišskej Kapitule, Spišskom Podhradí, sa stretli 17. septembra v Katedrále sv. Martina, aby si spoločným vzývaním Ducha Svätého vyprosili hojnosť Božích milostí do nastavujúceho akademického a formačného roka. Slávnostnú svätú omšu Veni Sancte celebroidal spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka spolu s emeritným košickým arcibiskupom Mons. Alojzom Tkáčom a emeritným spišským biskupom Mons. Františkom Tondrom.

Mons. Sečka sa v príhovore obrátil najmä na bohoslovcov, ktorým pripomenul slová pápeža Benedikta XVI. z tohtoročných Svetových dní mládeže v Madride, ktoré adresoval seminaristom: „Roky prípravy musia byť predovšetkým roky vnútornej tichosti, vytrvalej modlitby, horlivého štúdia a rozvážneho včlenenia sa do činností a pastoračných štruktúr Cirkvi. Cirkev je spoločenstvom a inštitúciou, rodinou a poslaním, stvorená Kristom prostredníctvom Ducha Svätého, a záro-

veň aj výsledkom nás, ktorí ju tvoríme našou svätosťou i našimi hriechmi. Takto to chcel Boh, ktorý neodmieta robiť z chudobných a hriešnikov svojich priateľov a nástroje vykúpenia ľudského rodu.“

Po svätej omši nasledovala slávnostná imatrikulácia 13 študentov prvého ročníka katolíckej teológie. „Žiadne strach, žiadne obavy, žiadna beznádej, lebo máme Skalu. Jediná cesta je oprieť sa o túto Skalu,“ povzbudil ich rektor Katolíckej univerzity v Ružomberku prof. Tadeusz Zasepa. Na slávnosti sa okrem vyučujúcich zúčastnilo aj viacero členov akademickej obce z iných univerzít a fakúlt.

V Spišskom seminári sa v súčasnosti pripravuje pre kňazskú službu v Spišskej a Rožňavskej diecéze 9 diaconov a 47 bohoslovcov. **Lukáš Stolárík**

Metropolita Athanasios prevzal relikviu sv. Jána Almužníka

Bratislavský arcibiskup a metropolita Mons. Stanislav Zvolenský 22. septembra v Katedrále sv. Martina odovzdal metropolitovi Athanasiosovi z Limassolu relikviu svätého Jána Almužníka. Požiadali o ňu predstavitelia pravoslávnej cirkvi z Cypru, kde svätec počas svojho života pôsobil ako patriarcha. Metropolita z Limassolu prevzal relikviu uchovanú z tkaniva svätca.

„V konečnom dôsledku nejde tak natoľko o to, že mať kúsok z jeho tela, ale je to taká osobitná pripomienka toho človeka, a preto sa vlastne aj tieto relikvie využívajú, ako v našom pozemskom živote vždy to materiálne má nejaký význam,“ povedal arcibiskup Zvolenský.

Metropolita Athanasios z Limassolu za relikviu poďakoval. „Pre nás je sv. Ján Almužník synom našej miestnej cirkvi. Narodil sa a podstatnú časť svojho života prežil v našom meste, ktorého som biskupom,“ povedal. Arcibiskupa Zvolenského na jeho návštevu pozval potom, ako metropolita z Limassolu prevzal aj potvrdzujúcu listinu o relikvii. Ten mu zároveň daroval ručne písanú ikonu svätca. Slávnosť ukončili modlitbou otčenáša v latinčine a gréčtine. **TK KBS ml / foto pz**

Tretia metropolitná púť gréckokatolíckych kňazov v Ľutine

Takmer tristo gréckokatolíckych kňazov z Prešovskej archieparchie, Košickej eparchie a Bratislavskej eparchie sa v pondelok 19. septembra stretlo spolu so svojimi biskupmi na 3. metropolitnej púti gréckokatolíckych kňazov na Slovensku v Bazilike minor v Ľutine.

Program púte začal archijerejskou svätou liturgiou, ktorej hlavným celebrantom bol prešovský arcibiskup a metropolita Ján Babjak SJ. V homílii sa kňazom prihovril košický eparcha Milan Chautur CSsR. Povzbudil ich v povolani byť dobrými pastiermi im zvereneného Božieho ľudu. Aby nimi naozaj boli je potrebné, aby bránou ku veriacim bol pre nich Ježiš Kristus. „Keby si kňaz myslel, že pritiahne ľudu ku Kristovi len cez vonkajšie aktivity, veľmi by sa mýlil. Iba Kristus je brána k ľuďom.“ Ďalej vladyka Milan povedal, že „dobry pastier pozná svoje ovce po mene. Poznať niekoho po mene znamená nielen poznať jeho meno a priezvisko, ale poznať jeho situáciu, s láskou do nej vstupovať a pomáhať a slúžiť človeku. Dobry pastier ide pred svojimi ovečkami a ony poznajú jeho hlas. Kňaz musí byť krok vpredu pred svojimi veriacimi v láske, v službe, v duchovnosti. Potom je schopný dávať za nich aj svoj život.“ Ako vladyka Milan uviedol, mal vo svojej mladosti šťastie poznať takýchto gréckokatolíckych kňazov – dobrých pastierov, ktorí ho formovali.

Po liturgickej slávnosti kňazi si vypočuli katechézu bratislavského eparchu Petra Rusnák o sv. Cyrilovi a Metodovi ako vzoroch kňazskej služby. „Slovanskí apoštoli majú byť pre nás nielen vzormi, ale aj inšpiráciou. Oni boli v pravom a plnom zmysle misionármi. Toto je úloha aj dnešného kňaza. Doba iba sviatostnej pastorácie sa vytráca aj z našich farností. Je nutné pastoráciu rozšíriť aj o rozmer novej evanjelizácie.“ Poukázal aj na to, že sv. Cyril a Metod sú vzorom jednoty: „Nič nás nerobí tak zraniteľnými ako nejednota. Kňaz musí byť vždy budovateľom jednoty v tomto rozdeľnom svete. Úspech jeho misie závisí na prvom mieste od jeho jednoty s Kristom. Nech nás blížiac sa jubileum príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu pozve k novému zápalu evanjelizovať, čo najrozumiteľnejším spôsobom ohlasovať Božie slovo, byť tvorcami jednoty v našich farnostiach a napomáhať budovanie Cirkvi ako spoločenstva.“

Po modlitbe Korunky Božieho milosrdenstva o. Michal Hospodár v krátkej prednáške predstavil na základe učenia kardinála Tomáša Špidlíka duchovné otcovstvo v kontexte kňazskej služby. Venoval sa osobnosti duchovného otca i procesu duchovného vedenia. „Najväčším nepriateľom kňaza nie je nič viac ako jeho prípadná vlastná plytčina.“

Kňazi využili svoju púť aj na spoločné rozhovory, tichú modlitbu, prechádzku po pútnickom mieste, či na prijatie sviatosti zmierenia a pokánia.

Záver púte patril modlitbe Molebenu k sv. Cyrilovi a Metodovi pred relikviou krvi bl. Jána Pavla II., ktorý ich vyhlásil za spolupatrónov Európy. **Eubomír Petrik**

Arcibiskup Ján Babjak posvätil exteriér a interiér obnoveného chrámu

Prešovský arcibiskup a metropolita Ján Babjak SJ navštívil 11. septembra farnosť Krajná Bystrá. Pri filiálnom Chráme sv. Kozmu a Damiána vo Vyšnom Komárniku posvätil exteriér a interiér obnoveného dreveného chrámu, obnovený ikonostas a nové lavice. Po posviacke začala archijerejská svätá liturgia.

Arcibiskup Babjak v homílii povzbudil veriacich k tomu, aby opravovali svoje srdcia, tak ako opravujeme chrám, lebo sme chrámami živého Boha a aby boli vnútorne čisti.

Otec Martin Tkačín, správca farnosti poďakoval arcibiskupovi za posviacku chrámu a odovzdal mu hlinenú maketu obnoveného chrámu. **Lucia Tkačinová**

Vladyka Rusnák slávil v gréckokatolíckej katedrále odpustovú slávnosť

Bratislavský eparcha Mons. Peter Rusnák slávil 19. septembra odpustovú slávnosť v gréckokatolíckej katedrále Povýšenia úctyhodného Kríža v Bratislave. Slávnosť začala utierňou a pokračovala archijerejskou svätou liturgiou. Veľkému počtu veriacich sa prihovril bývalý kaplán bratislavskej gréckokatolíckej farnosti a súčasný farár v Rešove Miroslav Mrug. V homílii poukázal na históriu sviatku a úcty ku Krížu Pánovmu. Ako zdôraznil, rímsky cisár Konštantín – jeden z mocných tohto sveta – sa po videní nezdráhal pokoriť a vzdať úctu krížu ako znaku víťazstva. V homílii sa tiež zamýšľal na tým, čo znamená kríž v duchovnom slova zmysle. „Križ ukazuje veľkú lásku, je to sklonenie sa Boha k človeku,“ uviedol. Veriacich tiež vyzval, aby v rodinách pestovali nielen vonkajšiu úctu ku krížu – pri prežehňovaní na bohoslužbách, na modlitbe či pri jedle, ale najmä vnútornú úctu ku krížu.

Počas liturgického slávenia si veriaci bozkom uctili aj kríž a ikonu Ukrižovania Krista s pravými relikviami svätého Kríža, ktoré sú v týchto dňoch vystavené v katedrále. Odpustová slávnosť, ktorú spevom obohatil Katedrálny zbor Chrysostomos, vyvrcholila myrovaním a sprievodom okolo chrámu. **Stanislav Gábor**

Generálny vikár z Burkina Faso na ďakovnej návšteve na Slovensku

V týchto dňoch je na návšteve Slovenska riaditeľ Pápežských misijných diel v Burkina Faso a v Nigeri, Páter Oscar Zounrana, ktorý je zároveň aj generálnym vikárom diecézy Koupelá v Burkina Faso. Hlavným cieľom jeho návštevy na Slovensku bolo v mene Konferencie biskupov Burkina Faso poďakovať sa slovenským kresťanom katolíkom za modlitbovú a materiálnu pomoc, ktorú organizovali Pápežské misijné diela na Slovensku zo zbierok na Misijnú nedeľu v rokoch 2009 a 2010. Pápežské misijné diela podporili množstvo misijných projektov v tejto jednej z najchudobnejších krajín Afriky.

Viktor Jakubov

Katolícka charita oslavuje 15. výročie vzniku projektu Adopcia na diaľku®

Slovenská katolícka charita (SKCH) oslavuje 15. výročie vzniku projektu Adopcia na diaľku®. Vďaka Slovákom, ktorí sú ochotní pomôcť podporila už vyše 2740 detí, ktoré získali vzdelanie a možnosť rozvíjať ďalej svoj potenciál v Indii, Albánsku, Haiti a vo Vietname. Pri príležitosti návštevy troch indických biskupov a sestry Marie Goretti Quadros, generálnej predstavenej a koordinátorky projektu Adopcia na diaľku v Indii na Slovensku, o tom dnes informovali novinárov predstavitelia charity.

Na stretnutí sa zúčastnil aj spišský biskup a prezident SKCH Mons. Štefan Sečka, emeritný biskup Košickej arcidiecézy Mons. Alojz Tkáč, ktorý je dlhoročným prispievateľom projektu Adopcia na diaľku® vo viacerých krajinách, generálny sekretár SKCH Radovan Gumulák i spolupracovník SKCH Mardoché Alaine, ktorý v úlohe projektového asistenta pomáha pri realizácii projektov SKCH z darov slovenských dobrodincov a koordinátorka projektu obnovy po zemetrasení na Haiti Eva Zelinová.

SKCH založila projekt Adopcia na diaľku® pre Indiu na podnet sestry Marie Goretti Quadros, generálnej predstavenej Misijnej kongregácie Kráľovnej apoštolov (SRA). Tá sa snažila v tom čase v Európe získať čo najviac partnerov pre pomoc chudobným deťom v štáte Karnataka, ktoré by inak bez pomoci dobrodincov nemali šancu získať vzdelanie. Charita tak v roku 1996 začala spoluprácu s prvým centrom a pribúdali ďalšie. V súčasnosti Slováci podporujú deti v ôsmich centrách v štáte Karnataka.

TK KBS, ml / foto pz

Polná omša pre vojenských policajtov na cvičení Čierny medveď 2011

Súčasťou najväčšieho medzinárodného vojenského cvičenia, ktoré sa v tomto roku uskutočňuje na území Slovenska Čierny medveď 2011 (Black Bear 2011) bola aj nedeľná ranná svätá omša v priestoroch Výcvikového priestoru Vojenského obvodu Lešť. Práve tam sa v dňoch 13. až 20. septembra uskutočnilo v poradí už štvrté cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO (MNMPBAT). Predchádzajúce boli v Poľsku, Českej republike a minulý rok v Chorvátsku. V tomto roku sa cvičenie práporu zloženého z príslušníkov vojenských polícií Poľska, Českej republiky, Chorvátska a Slovenska premiérovu udialo na našom území, preto aj nedeľa 18. septembra bola trochu iná, ako ostatné dni cvičenia.

Príslušníkov mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO v zrubovom tábore Slávia čakali raňajky o niečo skôr, ako v iné dni. O siedmej hodine sa totiž v jedálni uskutočnila polná svätá omša. Celebroval ju dekan vzdušných síl OS SR plukovník Marko Trochan a zúčastnili sa na nej slovenskí a poľskí vojaci. Medzi nimi bol aj riaditeľ cvičenia plukovník Vít Gabrhel, jeho zástupca major Jozef Šoltýs, príslušníci vojenskej polície, ružomerskej základne MOKIS či hlohovského multifunkčného práporu.

Dekan Trochan vo svojej kázni povzbudil cvičiacich príslušníkov práporu a ocenil prácu, ktorú vykonávajú príslušníci vojenskej polície v prospech celých ozbrojených síl v jednotlivých krajinách. Myšlienka zaradiť sv. omšu pre vojenských policajtov do programu cvičenia vzišla od samotných príslušníkov Vojenskej polície, ktorí často, intenzívne a radi spolupracujú s Ordinariátom OS a OZ SR a svojim zodpovedným plnením si služobných povinností tak pomáhajú pri organizácii aktivít v prospech príslušníkov OS SR. Za ovocie tejto spolupráce tak možno považovať aj bohoslužbu, z ktorej plynúce milosti a požehnanie popri kvalitách policajtov určite tiež prispeli k úspešnému priebehu celého medzinárodného cvičenia.

Tibor Ujľacký

Z väznice na svätú omšu cestovali historickou električkou po Bratislave

Zamestnanci a príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže z Bratislavy oslávili netradičným spôsobom sviatok svojich patrónov sv. Hyppolita a sv. Michala. V historickej električke sa v nedeľu 18. septembra vybrali na prehliadku centra hlavného mesta spojenú s odborným výkladom. Ich jazda pokračovala smerom na Raču, kde vystúpili v Krasňanoch. V Katedrále sv. Šebastiána, hlavnom chráme ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov, sa zúčastnili na svätej omši s ordinárom Mons. Františekom Rábekom, väzenským vikárom Mons. Bartolomejom Juhásom a ďalšími kňazmi. V liturgickom sprievode nechýbala čestná jednotka príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže z Bratislavy.

Ordinár Rábek sa v homílii okrem iného prihovril aj myšlienkami nasmerovanými k stavovským patrónom príslušníkov ozbrojených zborov plniacich úlohu za múrmi a mrežami väzníc.

Tibor Ujlacký

V Radošine začali novú tradíciu svätohubertských svätých omší

Tradíciu svätohubertských svätých omší začali po prvýkrát v sobotu 17. septembra vo farnosti Radošina. Pred poľovníckym domom celebroid bohoslužbu nitriansky kanonik a historik Mons. Ladislav Belás. V homílii priblížil viaceré historické údaje o obci, ako aj súvislosti zo života sv. Huberta, patróna poľovníkov. Prítomných, najmä rodičov vyzval, aby viedli svoje deti k viere.

Poľovníci pripravili na slávnosť typicky poľovnícku atmosféru, keď si obliekli poľovnícke oblečenie a ulovili jeleňa. Medzi obetnými darmi nechýbala ulovená drobná zver.

Antónia Sigetová

10. výročie Združenia Fórum života

Konferenciou, bohoslužbou a slávnostným koncertom si pripomenulo desiate výročie svojho založenia občianske združenie Fórum života.

Program sa uskutočnil v priestoroch sály a Kostola sv. Vincenta de Paul v Bratislave. Pri zrode združenia stál aj bývalý diplomat, lekár a politik Anton Neuwirth.

Fórum života vzniklo v roku 2001 v Rajeckých Tepliciach. Ako neformálna platforma vtedy združila 17 organizácií a spoločenstiev s cieľom budovať spoločnosť, ktorá rešpektuje ľudský život od počatia po prirodzenú smrť a podporuje rodinu ako ideálny priestor na vznik a rozvoj ľudského života. Na občianske združenie sa pretransformovalo v roku 2003. V súčasnosti má 38 organizácií z celého Slovenska a rôznych verejnoprospešných oblastí, ako napríklad mládežnícke organizácie, zamerané na rodinu či iné sociálne orientované organizácie.

Pri aktivitách združenia pomáhajú stovky dobrovoľníkov, darcov a podporujúcich organizácií, ktoré veľakrát bez nároku na honorár realizujú činnosti na naplnení vízie Fóra života.

Marek Michalčík

Maltézsky Rád podporil projekt Integrácia rómskych detí na Slovensku

Prezident Zboru Dobrovoľníkov Maltézskeho Rádu na Slovensku – Anton Šafárik počas návštevy východného Slovenska podpísal v utorok 20.9.2011, darovaciu zmluvu obci Olejníkov, vo forme peňažného daru vo výške 26.000,- Eur na projekt „Integrácia rómskych detí v obci Olejníkov“. Za tieto peniaze zakúpi obec rodinný dom s pozemkom, ktorý bude slúžiť, ako výchovné centrum pre rómske deti predškolského veku s cieľom získania základných hygienických návykov, spolužitie detí v kolektíve, základom stolovania a návykov správania sa, výučbe slovenského jazyka a príprave vstupu do školského zariadenia.

Anton Šafárik navštívil aj Saleziánov Dona Bosca na Luníku IX, konkrétne pastoračné centrum, na ktorého dostavbu Maltézsky Rád prispel čiastkou 50.000 Eur.

V rámci Integrácie rómskych detí na Slovensku, rád podporí finančne s vlastnou dobrovoľníckou službou aj projekt Komunitného centra v lokalite Nitra- Orechov dvor.

Petra Moyšová